

Procesi civil në Shqipëri

Udhëzues praktik për paditë, mbrojtjen
dhe ekzekutimin e vendimeve

STRATEGJI / PROCEDURË / EKZEKUTIM

KRISTI VAKO

Ortak Drejtues I Avokat

EDICIONI NË SHQIP

UDHËZUESI I PLOTË

Përmbajtja

Nga vlerësimi fillestar te rezultati i ekzekutueshëm.

01	Si të përdorni këtë udhëzues	3
02	Vendimet që përcaktojnë ecurinë e mosmarrëveshjes	5
03	Gjykatat dhe rruga e duhur procedurale	8
04	Kompetenca tokësore dhe juridiksioni ndërkombëtar	11
05	Palët, përfaqësimi dhe tagrat	14
06	Parashkrimi dhe faza përpara ngritjes së padisë	17
07	Shpenzimet, tarifat dhe ekspozimi financiar	20
08	Nisja e procesit gjyqësor	23
09	Njoftimet dhe kontrolli i afateve	26
10	Mbrojtja ndaj padisë dhe përcaktimi i çështjeve në diskutim	29
11	Mbrojtja urgjente e pasurive dhe e të drejtave	32
12	Strategjia e provave dhe ruajtja e tyre	35
13	Dokumentet, dëshmitarët dhe ekspertët	38
14	Përgatitja, seancat dhe veprimet procedurale	41
15	Paditë me vlerë të vogël dhe gjykimet e posaçme	44

UDHËZUESI I PLOTË / VIJIM

Përmbajtja

Nga vlerësimi fillestar te rezultati i ekzekutueshëm.

16	Pajtimi, ndërmjetësimi dhe arbitrazhi	46
17	Marrja formë të prerë e vendimit dhe ekzekutimi i përkohshëm	49
18	Ankimi në Gjykatën e Apelit	52
19	Rekursi në Gjykatën e Lartë dhe rishikimi	55
20	Mjetet kundër vonesave dhe të drejtat themelore	58
21	Ekzekutimi i vendimit në Shqipëri	61
22	Kundërshtimi i ekzekutimit dhe mbrojtja e të tretëve	65
23	Vendimet e huaja dhe ekzekutimi ndërkombëtar	68
24	Zbatimi i procedurës në mosmarrëveshje të zakonshme	72
25	Shembuj praktikë dhe pika vendimmarrjeje	76
A	Regjistri i afateve kryesore	79
B	Lista kontrolli për klientin dhe dokumentimi i punës	82
C	Terminologjia procedurale shqiptare	86
D	Burimet dhe metoda e kërkimit	88

Përgatitur nga Kristi Vako

Ortak Drejtues i Avokat

Edicion për shqyrtim në shqip · Kërkimi përfundoi më 19 tetor 2026

KAPITULLI 01

Si të përdorni këtë udhëzues

Procesi civil në Shqipëri nis shumë përpara ngritjes së padisë dhe rrallëherë përfundon me shpalljen e vendimit. Rezultati varet nga zgjedhja e mjetit të duhur juridik, përfshirja e palëve të duhura përpara gjykatës kompetente, ruajtja e provave të pranueshme, respektimi i afateve procedurale dhe mundësia reale e ekzekutimit. Edhe një e drejtë e mbështetur mirë në ligj mund të humbasë vlerën praktike nëse anashkalohet ndonjëri prej këtyre hapave.

Ky udhëzues shpjegon procesin e zakonshëm civil për bizneset, investitorët, pronarët e pasurive dhe klientët privatë. Ai ndjek ecurinë e një mosmarrëveshjeje nga vlerësimi fillestar, përmes gjykimit në shkallë të parë, apelit dhe rekursit në Gjykatën e Lartë, deri tek ekzekutimi. Trajton gjithashtu palët e huaja, njohjen e vendimeve të huaja, zgjidhjen me marrëveshje, ndërmjetësimin dhe dallimin ndërmjet procesit gjyqësor dhe arbitrazhit. Pjesët praktike shpjegojnë çfarë duhet të mbledhë, të vendosë dhe të ndjekë klienti në secilën fazë.

Burimi kryesor është ligji nr. 8116, datë 29 mars 1996, Kodi i Procedurës Civile, i cili në vijim quhet KPC. Referencat në Kodin Civil lidhen me të drejtat dhe detyrimet materiale, përfshirë parashkrimin, dhe jo me rregullat procedurale. Konventat ndërkombëtare dhe legjislacioni i posaçëm mund të zëvendësojnë ose të plotësojnë kuadrin e përgjithshëm. Referencat në nenet përkatëse jepen përgjatë gjithë udhëzuesit; lista e burimeve identifikon tekstet kryesore të përdorura.

Objekti dhe baza e kërkimit

Teksti i konsoliduar i KPC-së që shërbeu si pikënisje përmban ndryshimet deri në ligjin nr. 44/2021 dhe një shënim për vendimin nr. 30, datë 2 nëntor 2022, të Gjykatës Kushtetuese. Ai është krahasuar me burime zyrtare të legjislacionit, të aksesueshme publikisht. Udhëzuesi mbështetet edhe në botimin e Kodit Civil nga Ministria e Drejtësisë në shtator 2026, që përfshin ligjin nr. 82/2026, datë 23 korrik 2026, si dhe në informacionin aktual të HCCH-së mbi konventat. Kërkimi u përfundua më 19 tetor 2026.

Ky botim shpjegon të drejtën shqiptare dhe nuk zëvendëson tekstin zyrtar të legjislacionit. Përmbajtja është përshtatur në shqip nga botimi në anglisht; teksti ligjor në shqip dhe teksti i

zbatueshëm i konventës mbeten përcaktues. Termat e përdorur në botimin anglisht për padinë, ankimin, sekuestron dhe rekursin shpjegojnë procedurat shqiptare dhe nuk nënkuptojnë zbatimin e rregullave të një sistemi tjetër juridik.

Në qendër të udhëzuesit janë mosmarrëveshjet e zakonshme civile dhe tregtare. Procedurat administrative, penale, të falimentimit, familjare dhe procedurat e tjera të posaçme trajtohen për aq sa ndikojnë në këtë proces; ato nuk paraqiten si manuale të veçanta dhe shteruese. Në fillimin e një çështjeje konkrete duhen kontrolluar tarifat gjyqësore, paga minimale në shkallë vendi, praktika gjyqësore dhe marrëdhëniet ndërkombëtare që rrjedhin nga konventat. Udhëzuesi nuk riprodhon çdo afat të posaçëm ligjor apo çdo shkak padie.

Orientimi në përmbajtje

Për një mosmarrëveshje të re, filloni me kapitujt 2–6. Nëse ju është njoftuar tashmë një padi, lexoni fillimisht kapitujt 7–10 dhe regjistrin e afateve në shtojcën A. Kur pasuritë ose provat rrezikojnë të humbasin, lexoni menjëherë kapitujt 11 dhe 12. Nëse keni marrë tashmë një vendim gjyqësor, kapitujt 17–23 shpjegojnë hapat e nevojshëm për ta kthyer atë në një rezultat të ekzekutueshëm.

Shembujt janë hipotetikë dhe ilustrojnë zgjedhje procedurale; nuk përshkruajnë çështje të trajtuara nga Tridens dhe nuk parashikojnë rezultatin e gjykimit. Rekomandimet praktike dallohen nga kërkesat ligjore. Shembujt me shuma monetare nuk përbëjnë ofertë për tarifat e shërbimeve. Referencat në afatet ligjore të vendimmarrjes përshkruajnë kuadrin ligjor dhe nuk janë premtim se gjykata do ta zgjidhë një çështje të caktuar brenda atij afati.

Kur kërkonti këshillim për një çështje konkrete, dërgoni që në fillim të gjitha dokumentet e marra dhe datat e sakta të njoftimit. Një afat i shkurtër mund të jetë duke rrjedhur ndërsa palët ende diskutojnë nëse do t'i drejtohen gjykatës.

Ky botim jep informacion të përgjithshëm. Ai nuk zëvendëson këshillimin e mbështetur në dokumentet, ligjin e zbatueshëm, historikun procedural dhe objektivat e një mosmarrëveshjeje të caktuar. Marrëdhënia e angazhimit me Tridens fillon vetëm sipas kushteve të dakordësuara.

Baza kryesore ligjore: nenet 1–34 të KPC-së; Kodi Civil; ligjet dhe konventat e identifikuara në listën e burimeve. Data e kërimit: 19 tetor 2026.

KAPITULLI 02

Vendimet që përcaktojnë ecurinë e mosmarrëveshjes

Përpara se të nisë procesin, klienti duhet të ketë përgjigje të qartë për pesë pyetje: çfarë rezultati juridik mund të arrihet; kush duhet të paditet ose të mbrohet; cili organ ka të drejtë të vendosë; cilat prova e vërtetojnë pretendimin; dhe a mund të ekzekutohet rezultati. Këto pyetje lidhen me njëra-tjetrën. Një pretendim kontraktor mund të provohet më lehtë se një pretendim mbi të drejtën e pronësisë, por mund ta lërë paditësin kreditor pa garanci të një shoqërie në paaftësi paguese. Një vendim i huaj mund të ketë vlerë tregtare vetëm nëse mund të ekzekutohet mbi pasuri në Shqipëri.

Përcaktoni rezultatin përpara hartimit të padisë

Gjykata, si rregull, vendos brenda objektit të kërkuar. Neni 6 i KPC-së kërkon që ajo të shprehet mbi gjithçka që kërkohet dhe vetëm për atë që kërkohet. Prandaj, kërkimi duhet të formulohet duke pasur parasysh rezultatin përfundimtar: pagimin e një shume të përcaktuar; përmbushjen e një detyrimi; dorëzimin e një pasurie të identifikuar; njohjen e një të drejte; pavlefshmërinë ose zgjidhjen e një veprimi juridik; pushimin e cenimit; ose një mjet tjetër juridik që lejon e drejta materiale.

Paraqitja e fakteve, baza ligjore dhe kërkimi drejtuar gjykatës duhet të përputhen. Pohimi se një zhvillues ka vonuar ndërtimin nuk tregon vetvetiu nëse blerësi kërkon përmbushjen e kontratës, kushtin penal, zgjidhjen dhe kthimin e pagesave, dëmshpërblimin apo kërkime alternative. Këto mundësi mund të kenë kushte ligjore, afate parashkrimi, kërkesa për prova dhe pasoja ekzekutimi të ndryshme. Avokati duhet të vlerësojë pajtueshmërinë e kërkimeve dhe të shmangë kërkime që përjashtojnë njëri-tjetrin pa shpjeguar karakterin e tyre alternativ.

Llogaritja duhet të dallojë principalin, interesin kontraktor, interesin ligjor, kushtin penal, dëmin dhe shpenzimet. Shënoni monedhën, datat përkatëse, mënyrën e llogaritjes dhe dokumentet mbështetëse. Shumat e ardhshme ose që vazhdojnë të lindin kërkojnë formulim të përshtatshëm

juridik dhe procedural. Gjykata nuk mund të pritët të rindërtojë një kërkim financiar të paspecifikuar nga një grumbull faturash.

Vlerësoni argumentet e mbrojtjes përpara palës tjetër

Një vlerësim fillestar i dobishëm ndan faktet e pranuar nga ato të kundërshtuara dhe dokumentet nga supozimet. Shqyrtoni versionin më të fortë të argumenteve kundërshtare: përjashtimet kontraktuale, të metat në përmbushje, pagesën, kompensimin e detyrimeve, mungesën e tagrave, palët që mungojnë në proces, parashkrimin ose humbjen e afatit, klauzolat e zgjedhjes së gjykatës dhe provat që kundërshtojnë versionin e klientit. Avokati duhet t'i marrë herët edhe dokumentet që janë në dëm të klientit. Një dobësi e zbuluar gjatë përgatitjes shpesh mund të trajtohet; e njëjta dobësi, e zbuluar për herë të parë në seancë, mund të jetë shumë më e vështirë për t'u përballuar.

Kur klienti është shoqëri, përcaktoni kujt i përket e drejta për të ngritur padinë. Humbja ekonomike e një aksionari mund të rrjedhë nga dëmi i shkaktuar shoqërisë, por kjo nuk i jep automatikisht të drejtë të kërkojë personalisht dëmshpërblimin e humbjes së shoqërisë. Po kështu, administratori që nënshkruan kontratën në emër të shoqërisë nuk përgjigjet automatikisht personalisht për detyrimet e saj. Garancitë, veprimet e paligjshme të veçanta dhe përgjegjësia e parashikuar nga ligji kërkojnë analizë më vete.

Planifikoni arkëtimin dhe shpenzimet në përpjesëtim me çështjen

Përpara se të vendosni sa burime do t'i kushtoni procesit, verifikoni përmes burimeve të ligjshme pasuritë e disponueshme. Merrni parasysh pasuritë e të paditurit, detyrimet e garantuara, marrëdhëniet bankare dhe tregtare, proceset e tjera gjyqësore dhe aftësinë paguese. Një vendim kundër një shoqërie të grupit nuk mund të ekzekutohet automatikisht kundër një shoqërie tjetër të grupit ose aksionarëve të saj. Identifikoni pronarin ligjor të çdo pasurie të mundshme, si dhe çdo garanci me përparësi apo të drejtë të një personi të tretë.

Përdorni një buxhet të ndarë sipas fazave. Hetimi fillestar, masat urgjente, gjykimi në shkallë të parë, ekspertimi, ankimi dhe ekzekutimi duhet të kenë parashikime dhe pika vendimmarrjeje të veçanta. Krahasoni shumën që mund të arkëtohet realisht me shpenzimet për ta arritur, vonesën e mundshme dhe pasojat tregtare të një konflikti të zgjatur. Ky është një vlerësim ekonomik dhe tregtar, jo zëvendësim i analizës juridike.

Zgjidhja me marrëveshje duhet të krahasohet me vlerën neto të procesit gjyqësor, jo vetëm me shumën e shënuar në krye të padisë. Një marrëveshje e siguar me garanci, e ekzekutueshme dhe e pagueshme shpejt mund të vlejë më shumë se një vendim i mëvonshëm për një shumë më të lartë, por pa garanci. Në të kundërt, një propozim që vetëm shtyn pagesën pa ofruar siguri mund ta përkeqësojë pozitën e kreditorit.

Informacioni fillestar që mundëson këshillim të dobishëm

Paraqitni një kronologji me data, të gjitha kontratat dhe ndryshimet e tyre, të dhënat e shoqërive, komunikimet, dokumentet e pagesave, njoftimet e mëparshme dhe listën e pasurive të njohura. Përcaktoni rezultatin e dëshiruar dhe çdo kufizim tregtar që nuk mund të negociohet. Shpjegoni nëse diku tjetër kanë nisur gjykime, ekzekutime, veprime të autoriteteve rregullatore apo negociata. Identifikoni rreziqet urgjente, përfshirë kalimin e mundshëm të pasurisë, prishjen e një ndërtimi, zgjidhjen e kontratës, skadimin e garancisë ose humbjen e dokumenteve.

Strategjia gjyqësore duhet të përcaktojë si vendimin që do t'i kërkohet gjykatës, ashtu edhe hapat praktikë përmes të cilëve ai vendim do të ndryshojë gjendjen e klientit.

Baza kryesore ligjore: nenet 2, 6, 12, 31–34, 154 dhe 310 të KPC-së; mjetet juridike materiale varen nga dispozitat përkatëse të Kodit Civil dhe të ligjeve të posaçme.

KAPITULLI 03

Gjykatat dhe rruga e duhur procedurale

Mosmarrëveshjet e zakonshme civile, si rregull, nisin në Gjykatën e Shkallës së Parë të Juridiksionit të Përgjithshëm. Ankimet e zakonshme shqyrtohen nga Gjykata e Apelit e Juridiksionit të Përgjithshëm. Gjykata e Lartë i shqyrton çështjet brenda kufijve të kompetencës së rekursit që i njeh ligji. Gjykata Kushtetuese ka funksion kushtetues të veçantë dhe nuk është një shkallë tjetër e zakonshme e ankimit civil.

Harta gjyqësore u riorganizua në vitin 2023. Numri i gjykatave të zakonshme të shkallës së parë u ul në trembëdhjetë dhe një Gjykatë e vetme Apeli e Juridiksionit të Përgjithshëm zëvendësoi gjykatat e mëparshme rajonale të apelit. Kontratat e vjetra, vendimet dhe tekstet e konsoliduara të ligjeve mund të përdorin ende emërtimin «gjykata e rrethit» ose strukturën e mëparshme të apelit. Përpara se këto emërtime të përdoren në një kërkesë të re, duhet identifikuar gjykata që ka sot kompetencën përkatëse dhe territori që ajo mbulon.

Juridiksioni civil apo administrativ

Pjesëmarrja e një autoriteti publik nuk e përcakton vetvetiu rrugën e duhur procedurale. Identifikoni marrëdhënien juridike, aktin e kundërshtuar dhe mbrojtjen e kërkuar. Kundërshtimi i ushtrimit të pushtetit publik mund t'u takojë gjykatave administrative dhe ligjit nr. 49/2012. Një mosmarrëveshje e së drejtës private me pjesëmarrjen e një enti publik mund të kërkojë analizë tjetër. Punësimi në sektorin publik, kontratat publike, detyrimet tatimore të vlerësuara nga administrata dhe mosmarrëveshjet mbi regjistrimin e pronës mund të ngrenë çështje veçanërisht të rëndësishme të cilësimit juridik.

Ligji i posaçëm mund të kërkojë shterimin e ankimit administrativ ose një shqyrtim tjetër paraprak të detyrueshëm përpara gjykimit. Afatet e ankimit të zakonshëm civil nuk duhen zbatuar me analogji në gjykimin administrativ. Duhet të kontrollohen afatet e veçanta ligjore dhe rregullat e kompetencës. Ngritja e një padie civile nuk është zëvendësim i sigurt për një mjet administrativ, afati i të cilit ka kaluar.

Procedimi penal lidhet me përgjegjësinë penale. Kallëzimi penal nuk duhet trajtuar si mënyrë e përgjithshme për mbledhjen e detyrimeve. Mund të ekzistojnë çështje civile paralele dhe KPC-ja parashikon rrethana në të cilat gjykimi civil varet nga një proces tjetër, por jo çdo pretendim për mashtrim e ndalon automatikisht gjykatën civile të vijojë gjykimin.

Përbërja e trupit gjykues

Neni 35 i KPC-së, si rregull, parashikon gjykimin në shkallë të parë me një gjyqtar. Trupi gjykues me tre gjyqtarë kërkohet për çështje të përcaktuara, përfshirë paditë me vlerë mbi 50 milionë lekë dhe disa çështje për shpalljen e zhdukjes, të vdekjes ose zotësinë për të vepruar. Vlera dhe natyra e padisë mund të ndikojnë, pra, në përbërjen e gjykatës.

Gjykata e apelit, si rregull, gjykon me tre gjyqtarë, me përjashtimet ligjore të gjykimit me një gjyqtar, përfshirë disa padi kontraktore me vlerë të vogël dhe çështje ekzekutimi. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, si rregull, gjykon me tre gjyqtarë, ndërsa procedurat për njësimin ose zhvillimin e praktikës gjyqësore dhe gjykimi nga Kolegjet e Bashkuara ndjekin rregulla të veçanta përbërjeje. Përbërja e parregullt e gjykatës mund të përbëjë shkelje të rëndë procedurale.

Kundërshtimet për juridiksionin dhe kompetencën

Procedura shqiptare e dallon juridiksionin nga kompetenca. Duhet të dallohen gjithashtu kompetenca lëndore, funksionale dhe tokësore. Disa kundërshtime mund të merren në shqyrtim kryesisht nga gjykata; të tjerat duhet të ngrihen nga pala brenda fazës procedurale që lejon ligji. Neni 61 i KPC-së kërkon që kundërshtimi i kompetencës së zakonshme tokësore të paraqitet përpara nxjerrjes së urdhrit për caktimin e seancës gjyqësore sipas nenit 158/c. Kompetenca tokësore ekskluzive trajtohet ndryshe.

Mos supozoni se çdo vendim mbi kompetencën mund të ankimohet veçmas dhe menjëherë. Sipas nenit 62, vendimi që shpall moskompetencën ose rrëzon kundërshtimin për të ankimohet së bashku me vendimin përfundimtar ose jopërfundimtar, sipas Kodit. Çështjet e juridiksionit gjyqësor sipas nenit 59 kanë rregulla më vete. Mjeti i duhur i ankimit duhet përcaktuar sipas vendimit konkret dhe jo vetëm sipas emërimit të përgjithshëm «vendim mbi juridiksionin».

Nëse dosja transferohet ose kthehet, ruani provën fillestare të depozitimit dhe të gjitha urdhërimet e mëvonshme. Shqyrtoni ndikimin mbi parashkrimin dhe mbi çdo masë të përkohshme mbrojtëse. Transferimi është një ngjarje administrative në ecurinë e çështjes, por mund të ndikojë edhe te gjyqtari që shqyrton kërkesat urgjente dhe te mënyra e njoftimit të palëve.

Baza kryesore ligjore: nenet 35–41 dhe 59–64 të KPC-së; ligji nr. 49/2012; raporti vjetor 2023 i Këshillit të Lartë Gjyqësor, pjesa për zbatimin e hartës së re gjyqësore.

KAPITULLI 04

Kompetenca tokësore dhe juridiksioni ndërkombëtar

Kur çështja ka element të huaj, zgjedhja e gjykatës kërkon dy vlerësime të veçanta: a kanë gjykatat shqiptare juridiksion ndërkombëtar dhe cila gjykatë shqiptare është kompetente. Ligji i zbatueshëm për kontratën është një çështje e tretë. Për shembull, zgjedhja e së drejtës materiale gjermane ose angleze nuk përcakton vetvetiu gjykimin nga një gjykatë gjermane apo angleze.

Rregullat e kompetencës tokësore

Pikënisja e zakonshme është vendbanimi i të paditurit ose selia e personit juridik, sipas rregullave të hollësishme të KPC-së. Rëndësi mund të ketë edhe veprimtaria e degës. Paditë për të drejta mbi pasuritë e paluajtshme, pjesëtimin e tyre dhe posedimin i nënshtrohen rregullit të veçantë tokësor të nenit 45. Mosmarrëveshjet trashëgimore kanë rregullin e tyre në nenin 46. Këto dispozita nuk shmangen vetëm sepse një gjykatë tjetër do të ishte më e përshtatshme për palët.

Padi të tjera mund të lejojnë një gjykatë alternative. Kodi parashikon mundësi të tilla për disa kërtime që lidhen me punësimin, detyrimin ushqimor dhe dëmin. Kur ka disa të paditur ose kërtime të lidhura, rregullat për bashkimin dhe kompetencën tokësore duhen lexuar së bashku. Lehtësia praktike e shqyrtimit të gjithçkaje në një vend nuk krijon kompetencë nëse mungojnë kushtet ligjore.

Neni 52 lejon marrëveshje me shkrim mbi kompetencën tokësore, brenda kufijve që përcakton. Ai nuk u lejon palëve të shmangin rregullat ekskluzive të neneve 45 dhe 46 ose ndalime të tjera ligjore. Klauzola duhet të përcaktojë qartë mosmarrëveshjen dhe gjykatën e zgjedhur; një referencë e përgjithshme të «gjykatat kompetente» mund të mos shtojë pothuajse asgjë ndaj rregullave ligjore.

Palët e huaja dhe e drejta ndërkombëtare private

Ligji nr. 10 428, datë 2 qershor 2011, për të drejtën ndërkombëtare private rregullon juridiksionin ndërkombëtar së bashku me konventat e zbatueshme dhe KPC-në. Rregulli i përgjithshëm i nenit 71 e lidh juridiksionin me vendqëndrimin e zakonshëm të të paditurit në Shqipëri. Neni 80 parashikon lidhje të tjera, përfshirë detyrime të caktuara kontraktore që përmbushen në Shqipëri dhe veprime dëmtuese që ndodhin këtu. Lidhja konkrete duhet të vërtetohet nga faktet.

Neni 72 ua rezervon gjykatave shqiptare disa çështje, përfshirë të drejta të caktuara mbi pasuritë e paluajtshme në Shqipëri, vendime të shoqërive ose organizatave të lidhura me Shqipërinë, vlefshmërinë e regjistrimeve në regjistrat publikë shqiptarë dhe ekzekutimin në Shqipëri. Një klauzolë që zgjedh ekskluzivisht një gjykatë të huaj duhet vlerësuar sipas këtyre rregullave dhe konventës së zbatueshme; nuk mund të supozohet se është e vlefshme për çdo mosmarrëveshje që rrjedh nga kontrata.

Neni 73 njeh marrëveshjet për juridiksionin që plotësojnë kushtet e tij dhe, në rrethanat e përcaktuara aty, i jep rëndësi edhe pjesëmarrjes së të paditurit pa kundërshtuar juridiksionin ndërkombëtar. Prandaj, i padituri duhet të këshillohet përpara se të paraqesë mbrojtje në themel që mund të konsiderohet pranim i gjykatës. Kundërshtimi i juridiksionit ndërkombëtar duhet të përfshihet dhe të bashkërendohet me afatet e mbrojtjes, jo të lihet jashtë tyre.

Neni 81 lejon juridiksionin shqiptar për masa të përkohshme mbrojtëse kur ato do të ekzekutohen në Shqipëri ose kur gjykatat shqiptare kanë juridiksion për themelin e çështjes. Kjo ka rëndësi kur mosmarrëveshja në themel është ndërkombëtare, por pasuria e rrezikuar ndodhet në Shqipëri. Mundësia e marrjes së masave këtu nuk krijon automatikisht juridiksion për të gjithë themelin e mosmarrëveshjes.

Gjykimet paralele

Neni 38 i KPC-së i lejon gjykatës shqiptare, në rrethanat që përcakton, të pezullojë një gjykim të nisur më vonë në Shqipëri në favor të një gjykimi të mëparshëm jashtë vendit, kur pritet që vendimi i huaj të jetë i njohshëm dhe këtë e mbështet administrimi i mirë i drejtësisë. Gjykata mund ta rifillojë gjykimin në rrethanat e parashikuara, përfshirë vonesat problematike të procesit të huaj. Ngritja e një padie jashtë vendit nuk e pengon automatikisht padinë në Shqipëri.

Krahasoni palët, objektin, bazën juridike, datat e ngritjes së padive dhe rrugën e pritshme të njohjes. Një proces paralel mund të sjellë vendime të papajtueshme, shpenzime të dyfishta dhe vështirësi në njoftim. Njoftojeni avokatin që në fillim, edhe kur procesi tjetër lidhet me një shoqëri të lidhur, një kontratë tjetër të ndërlidhur ose vetëm me një pjesë të marrëdhënies tregtare.

Zgjedhja e gjykatës sipas Konventës së Hagës

Konventa e Hagës e vitit 2005 për marrëveshjet mbi zgjedhjen e gjykatës hyri në fuqi për Shqipërinë më 1 tetor 2024. Ajo mund të ndikojë ndjeshëm te marrëveshjet ekskluzive të zgjedhjes së gjykatës që përfshihen në fushën e saj dhe te njohja e vendimeve përkatëse. Duhet të kontrollohen fusha e zbatimit, përjashtimet dhe dispozitat kalimtare; Konventa nuk e bën automatikisht të vlefshme çdo klauzolë në çdo marrëveshje konsumatore, pune ose pasurie. Kapitulli 23 shpjegon dallimin nga Konventa e vitit 2019 për vendimet gjyqësore.

Baza kryesore ligjore: nenet 37–58 të KPC-së; nenet 71–85 të ligjit nr. 10 428/2011; nenet 1–6 dhe 16 të Konventës së Hagës të vitit 2005 për marrëveshjet mbi zgjedhjen e gjykatës; tabela e statusit e HCCH-së.

KAPITULLI 05

Palët, përfaqësimi dhe tagrat

Pala e emërtuar në padi duhet të jetë personi ose subjekti që ka të drejtën të kërkojë mbrojtjen juridike ose që përgjigjet ligjërisht për detyrimin. Identifikimi i saktë ndikon në njoftimin, legjitimimin, fuqinë detyruese të vendimit dhe ekzekutimin. Emri tregtar, emri i projektit ose i ndërtesës nuk identifikon domosdoshmërisht një person juridik.

Për një shoqëri, siguroni ekstraktin aktual të regjistrimit dhe shqyrtoni regjistrimet historike kur ka rëndësi identiteti ose tagrat e nënshkruesit. Verifikoni emërtimin ligjor, numrin e regjistrimit, selinë, administratorët, mënyrën e përfaqësimit, gjendjen e likuidimit dhe çdo kalim të të drejtave ose bashkim. Për individin, verifikoni identitetin dhe një adresë ku mund të kryhet njoftimi. Kur çështja lidhet me një masë trashëgimore, pasuri në bashkëpronësi ose person pa zotësi procedurale, përcaktoni kush duhet të veprojë dhe në çfarë cilësie.

Tagrat për të vepruar në proces

Nenet 90–98 të KPC-së rregullojnë pjesëmarrjen dhe përfaqësimin. Sipas rrethanave, individit mund të veprojë personalisht ose përmes një përfaqësuesi që lejon ligji. Personi juridik vepron përmes organeve kompetente ose përfaqësuesve të autorizuar. Fakti që dikush drejton marrëdhëniet e përditshme tregtare nuk i jep domosdoshmërisht tagër të ngrejë padi, të marrë njoftime, të heqë dorë nga padia ose të lidhë marrëveshje pajtimi.

Prokura duhet të identifikojë klientin, përfaqësuesin dhe procesin për të cilin jepet. Neni 97 kërkon tagër të posaçëm për veprimet që përbëjnë disponim të së drejtës në mosmarrëveshje. Prandaj, pajtimi, tërheqja nga procesi, heqja dorë nga e drejta, pranimi i padisë, marrja e parave dhe veprimet e ekzekutimit duhen trajtuar shprehimisht, jo t'i lihen një formulimi të përgjithshëm.

Në Gjykatën e Lartë, përfaqësimi me avokat është i detyrueshëm sipas nenit 96/a, me përjashtimin ligjor për përfaqësimin nga Avokatura e Shtetit. Neni 474 kërkon që rekursi dhe kërkesat e tjera drejtuar kësaj gjykate të nënshkruhen nga avokati përfaqësues. Nënshkrimi i vetë klientit nuk e zëvendëson nënshkrimin e detyrueshëm të avokatit. Prokura e posaçme e kërkuar për rekursin duhet të jetë pjesë e dokumentacionit të depozituar.

Përfaqësimi i klientëve që ndodhen jashtë vendit

Klienti i huaj shpesh mund të ndjekë një pjesë të madhe të procesit përmes avokatit në Shqipëri, por nuk duhet t'i premtohet se prania e tij nuk do të nevojitet kurrë. Gjykata mund të kërkojë paraqitjen personale kur e lejojnë rregullat procedurale, përfshirë sqarimin e fakteve. Dëshmitë, verifikimi i identitetit dhe disa çështje pajtimi ose të statusit personal mund të kërkojnë gjithashtu organizim të posaçëm.

Ekstraktet e shoqërive të huaja, prokurat dhe dokumentet e tjera publike mund të kërkojnë apostilë ose vërtetim tjetër, sipas konventës përkatëse dhe llojit të dokumentit. Vërtetimi i autenticitetit dhe përkthimi janë çështje të veçanta. Apostila vërteton nënshkrimin ose vulën publike brenda fushës së saj; ajo nuk provon vërtetësinë e çdo pohimi në dokument dhe nuk krijon tagra materiale që nënshkruesi nuk i kishte.

Provat në gjuhë të huaj duhet të paraqiten me përkthimin përkatës në shqip sipas nenit 266 të KPC-së. Informohuni për vërtetimin e kërkuar përpara se të porositni përkthime në një shtet tjetër. Ndryshimet në shkrimin e emrave, transliterimin, adresat dhe numrat identifikues të shoqërive duhen sqaruar përmes dokumenteve burimore, jo të «korrigjohen» në heshtje nga ekipi që ndjek gjykimin.

Shumësia e palëve dhe konfliktet e interesit

Kur rezultati duhet të jetë detyrues për disa persona, shqyrtoni bashkëndërgjyqësinë e domosdoshme përpara ngritjes së padisë. Pjesëtimi i pasurisë, kundërshtimi i një marrëdhënieje juridike të pandashme ose një mosmarrëveshje shoqërore mund të kërkojë përfshirjen e palëve të tjera. Gjykata mund të kërkojë plotësimin e bashkëndërgjyqësisë së domosdoshme, por mbështetja te një plotësim i mëvonshëm krijon rrezik dhe vonesë të shmangshme.

Personat e lidhur me njëri-tjetrin nuk kanë gjithmonë interesa të njëjta. Shoqëria, administratori, aksionari dhe garantuesi mund të kenë nevojë për këshillim të veçantë. Avokati duhet t'i identifikojë konfliktet përpara se të marrë prej të gjithëve informacion të hollësishëm konfidencial. Klienti duhet gjithashtu të caktojë një person që bashkërendon informacionin, ndërsa vendimet në themel t'i marrë personi që ka tagrin ligjor.

Konfidencialiteti dhe dosja gjyqësore

Sekreti profesional nuk është garanci që çdo dokument i dorëzuar avokatit përjashtohet nga përdorimi në gjykim. Nenet 235 dhe 264 të KPC-së përmbajnë mbrojtje që lidhen me dijeninë e përfaqësuesit dhe paraqitjen e dokumenteve, por çdo komunikim ose dokument konkret kërkon vlerësim juridik. Vendosja e avokatit në kopje të një email-i tregtar nuk e përcakton vetvetiu statusin e atij email-i si provë.

Mbajeni këshillimin juridik të ndarë nga korrespondenca e zakonshme tregtare, kufizoni aksesin në materialet vërtet konfidenciale dhe diskutoni masat mbrojtëse përpara depozitimit të sekreteve tregtare ose të dhënave personale. Publiciteti i gjykimit mbetet rregull, megjithëse neni 173 lejon seanca me dyer të mbyllura në rrethana të përcaktuara.

Baza kryesore ligjore: nenet 90–98, 162, 173, 182, 235, 264, 266, 474 dhe 476 të KPC-së; nenet 82–85 të ligjit nr. 10 428/2011; Konventa e Hagës për Apostilën dhe marrëveshjet dypalëshe të zbatueshme.

KAPITULLI 06

Parashkrimi dhe faza përpara ngritjes së padisë

Vlerësimi i parashkrimit duhet përfunduar përpara se negociatat mbi themelin e çështjes të zgjaten. KPC-ja rregullon procedurën, ndërsa Kodi Civil dhe ligjet e posaçme përcaktojnë shumë prej afateve brenda të cilave duhet kërkuar mbrojtja e të drejtave. Një padi mund të mbështetet fort në fakte dhe megjithatë të mos pranohet, sepse afati ka përfunduar dhe pala tjetër ka ngritur prapësimin përkatës.

Afati i përgjithshëm dhe afatet e posaçme të parashkrimit

Neni 114 i Kodit Civil parashikon një afat të përgjithshëm dhjetëvjeçar kur ligji nuk përcakton ndryshe. Ky është rregulli fillestar, jo një afat universal. Neni 115 parashikon afate dukshëm më të shkurtra: gjashtë muaj për paditë e përcaktuara për kushtin penal; një vit për paditë nga kontrata e spedicionit; gjashtë muaj për disa padi nga transporti jodetar dhe një vit për transportin detar ose të përzier; dy vjet për shpërblimin nga sigurimi dhe risigurimi; tre vjet për qiratë e pasurive të paluajtshme; dhe tre vjet për dëmin jashtëkontraktor dhe pasurimin pa shkak. Disa padi për dëmin jopasuror ndaj nderit dhe reputacionit kanë afat njëvjeçar.

Dispozita të tjera të Kodit Civil dhe ligje të posaçme kanë afatet e tyre. Disa të drejta ose padi të renditura në nenin 113 nuk parashkruhen, por kjo nuk do të thotë se çdo çështje e quajtur «çështje pronësie» ose «padi njohjeje» përjashtohet nga afatet. Duhet shqyrtuar përmbajtja e kërimit, të drejtat konkurruese, si parashkrimi fitues, dhe çdo regjim i posaçëm ligjor.

Sipas nenit 125, gjykata, si rregull, nuk e zbaton kryesisht parashkrimin e plotësuar; atë duhet ta kërkojë pala e interesuar. I padituri duhet ta identifikojë dhe ta ngrejë këtë çështje pa vonesë, brenda rregullave të KPC-së për mbrojtjen. Paditësi duhet ta verifikojë edhe kur i padituri nuk e ka përmendur ende.

Përcaktoni momentin e fillimit të afatit

Neni 117 e lidh fillimin e parashkrimit me lindjen e së drejtës së padisë, ndërsa dispozitat pasuese japin rregulla të posaçme. Për detyrimin kontraktor me datë të përcaktuar përmbushjeje, neni 118 e nis afatin kur mbërrin kjo datë. Pagesat periodike kanë pikënisje të veçanta. Detyrimet pa afat të caktuar ose të pagueshme me kërkesë kërkojnë kujdes: rregulli ligjor për fillimin e afatit nuk mund të zëvendësohet me supozimin se kreditori mund ta shtyjë pafundësisht parashkrimin duke vonuar kërkesën.

Për dëmin jashtëkontraktor, neni 120 lidhet me momentin kur i dëmtuari ka ditur ose duhej të dinte për dëmin dhe personin përgjegjës. Një rregull i ngjashëm për dijeninë gjendet edhe për pasurimin pa shkak. Dijenia përkatëse duhet vërtetuar me dokumente që mbajnë datë, jo vetëm me pohimin e mëvonshëm se klienti «vetëm kohët e fundit e kuptoi» problemin.

Përgatitni një tabelë parashkrimi për çdo kërkim dhe për çdo të paditur. Detyrimi kryesor, kësti i qirasë, kushti penal, detyrimi i dëmshpërblimit dhe kërkitimi për dëmin mund të kenë afate ose pikënisje të ndryshme. Dallojeni parashkrimin nga afati kontraktor i njoftimit, data e skadimit të garancisë dhe afati procedural i caktuar nga gjykata.

Ndërprerja, pezullimi dhe prekluzioni

Neni 131 njeh disa mënyra ndërprerjeje, përfshirë njohjen mjaftueshëm të qartë nga debitori, paraqitjen e padisë, kundërpadisë ose prapësimit sipas dispozitës, veprimin që e vë debitorin në vonesë dhe kërkesën për ekzekutim të detyrueshëm. Nëse një shkresë e caktuar e ndërpret parashkrimin, kjo varet nga përmbajtja, efekti juridik dhe prova e dorëzimit të saj. Një email i zakonshëm negocimi nuk duhet supozuar se e ruan të drejtën e padisë.

Nenet 134 dhe 135 rregullojnë pasojat e ndërprerjes. Kur çështja mbyllet pa zgjidhje në themel ose gjykimi pushohet, ndërprerja që lidhej me ngritjen e padisë mund të mos i ruajë efektet. Tërheqja e padisë për ta hartuar më mirë mund të ketë, pra, pasoja përtej pagesës së një tarife të re. Avokati duhet të analizojë parashkrimin përpara tërheqjes ose një pushimi të dakordësuar të gjykimit.

Pezullimi sipas neneve 129–130 është koncept tjetër: disa rrethana të përcaktuara përjashtojnë një periudhë kohe nga llogaritja. Afatet prekluzive janë sërish të ndryshme. Neni 137, si rregull, përjashton rregullat e zakonshme të ndërprerjes, ndërsa pezullimi zbatohet vetëm kur e lejon

ligji. Palët nuk mund të mbështeten në një marrëveshje që zgjat afatet ligjore të parashkrimit në kundërshtim me nenin 116.

Kërkesa për përmbushje dhe ruajtja e provave

Kërkesa përpara padisë duhet të identifikojë detyrimin, kontratën përkatëse, shkeljen, shumën ose përmbushjen e kërkuar, afatin dhe mënyrën e pagesës apo dorëzimit. Ajo duhet të rezervojë të drejtat përkatëse dhe të dërgohet sipas mënyrës së njoftimit që kërkojnë kontrata dhe ligji. Kërkesa mund të shërbejë për vënien në vonesë ose ndërprerjen e parashkrimit, por formulimi dhe mënyra e dorëzimit duhen vlerësuar konkretisht, jo të merren si të mirëqena.

KPC-ja nuk parashikon një procedurë të vetme paraprake për çdo padi civile. Megjithatë, kontrata ose ligji i posaçëm mund të kërkojë njoftim paraprak, afat për ndreqjen e shkeljes, shqyrtim administrativ ose një hap tjetër. Mund të nevojiten edhe masa urgjente mbrojtëse përpara se kërkesa ta paralajmërojë palën tjetër për sekuestron e mundshme. Kur ekziston rrezik real i fshehjes ose tjetërsimit të pasurive, diskutoni me avokatin rendin e veprimeve.

Jepni udhëzim të brendshëm për ruajtjen e email-eve, komunikimeve në aplikacione, sistemeve kontabël, kontratave origjinale, dokumenteve të kantierit dhe kopjeve rezervë. Ndaloni fshirjen rutinë të materialeve që lidhen me çështjen. Ruani formatin origjinal dhe kontekstin; vetëm një fotografi ekrani mund të mos provojë autorësinë, plotësinë ose datën.

Negociatat në vazhdim nuk e pezullojnë automatikisht parashkrimin. Dokumentoni veprimin mbrojtës me efekt juridik dhe provën se ai është kryer.

Baza kryesore ligjore: nenet 112–139 të Kodit Civil, veçanërisht 114–125 dhe 129–137; nenet 154, 158 dhe 201–201/a të KPC-së.

KAPITULLI 07

Shpenzimet, tarifat dhe ekspozimi financiar

Vlera e mosmarrëveshjes është vetëm një pjesë e vendimit financiar. Buxheti duhet të ndajë tarifat gjyqësore, shpërblimin e avokatit, ekspertët, përkthimet, njoftimet, udhëtimet, garancitë për masat mbrojtëse dhe shpenzimet e ekzekutimit. Duhet të parashikojë edhe përgjegjësinë e mundshme për shpenzimet e rimbursueshme të palës tjetër nëse padia ose mbrojtja nuk ka sukses.

Tarifat gjyqësore dhe parapagimi i shpenzimeve

Ligji nr. 98/2017 përcakton kuadrin e tarifave gjyqësore, përfshirë tarifat e përgjithshme për paraqitjen e kërkesave, tarifat e posaçme procedurale ose administrative dhe tarifat shtesë që lidhen me vonesa të pajustificuara. Shuma për një kërkesë konkrete varet nga klasifikimi, vlera, faza dhe tarifa përkatëse e përcaktuar në aktet zbatuese. Udhëzimet aktuale të administratës gjyqësore për pagesën duhen verifikuar përpara depozitimit.

Legjislacioni dallon kuadrin ligjor nga tarifat e hollësishme. Mos supozoni se një përqindje e përgjithshme vlen për çdo padi ose se një tabelë e vjetër tarifash zbatohet pa ndryshim në një veprim tjetër procedural. Dokumentacioni i depozituar duhet të përmbajë llogaritje të qartë të vlerës dhe provën e pagesës së saktë, ose kërkesën për përjashtim kur ligji e lejon. Shtimi ose ndryshimi i objektit të padisë mund të ndikojë në tarifë.

Tarifat gjyqësore nuk duhen ngatërruar me shpërblimet profesionale. Ligji nr. 98/2017 parashikon se mbi tarifat gjyqësore që ai rregullon nuk zbatohet TVSH. Trajtimi tatimor i shërbimeve të avokatëve, përkthyesve, ekspertëve dhe ofruesve të tjerë është çështje më vete. Buxheti duhet të tregojë nëse çmimet profesionale e përfshijnë apo jo TVSH-në e zbatueshme, jo t'i shtojë tatim pa dallim çdo zëri.

Sipas nenit 105 të KPC-së, shpenzimet për dëshmitarët, ekspertët dhe veprimet e tjera procedurale, si rregull, parapagohen nga pala që i kërkon, në përputhje me caktimin nga gjykata dhe përjashtimet ligjore. Pala mund të duhet ta financojë ekspertimin shumë përpara se të marrë

një vendim që lejon rikuperimin e shpenzimeve. Mosparapagimi i shumës së kërkuar mund të pengojë sigurimin e provës që i nevojitet.

Çfarë mund t'i ngarkohet palës humbëse

Neni 106 ia ngarkon të paditurit shpenzimet gjyqësore të rimbursueshme të paditësit dhe shpërblimin e një avokati në përpjesëtim me pjesën e pranuar të padisë; shpenzimet e të paditurit merren përkatësisht parasysht për pjesën e rrëzuar. Kjo nuk garanton që pala fituese do të rikuperojë çdo shumë të paguar sipas marrëveshjes së saj private me avokatin. Kërkesa për shpenzimet duhet të mbështetet me dokumente dhe gjykata përcakton ndarjen e shumave të rimbursueshme.

Shpenzimet e panevojshme dhe zvarritjet procedurale të pajustificuara mund të ndikojnë në ndarjen e shpenzimeve pavarësisht rezultatit në themel. Neni 107 trajton edhe rastet kur paditësi ka shkaktuar një proces të panevojshëm, megjithëse në fund ka fituar. Në pajtimin gjyqësor, neni 108 parashikon që secila palë mban shpenzimet e veta, përveçse kur palët bien dakord ndryshe. Nëse synohet një ndarje tjetër, marrëveshja duhet të përcaktojë shprehimisht shpërblimet, shpenzimet e ekspertëve dhe ato të ekzekutimit.

Mbani që në fillim një dosje të shpenzimeve: marrëveshjet e angazhimit, faturat, provat e pagesës, depozitat për ekspertët, përkthimet, postën dhe shpenzime të tjera përkatëse. Ndajini shpenzimet e këtij procesi nga këshillimi që nuk lidhet me të. Një pasqyrë e përmblendhur dhe e dokumentuar mbështetet më lehtë sesa një vlerësim i bërë në fund.

Garancia për shpenzimet nga paditësi i huaj

Neni 83 i ligjit për të drejtën ndërkombëtare private mund t'i lejojë të paditurit të kërkojë garanci për shpenzimet gjyqësore nga një paditës i huaj ose pa shtetësi, pa vendbanim ose seli në Shqipëri, kur plotësohen kushtet përkatëse. Dispozita ka përjashtime të rëndësishme që lidhen me reciprocitetin, marrëveshjet ndërkombëtare, kohën e paraqitjes së kërkesës dhe mungesën e interesit të ligjshëm për garancinë. Nuk bëhet fjalë për depozitë automatike për çdo paditës të huaj.

Garancia për shpenzimet duhet dalluar nga garancia që mbështet një masë të përkohshme. E para lidhet me shpenzimet e mundshme procedurale; e dyta mbron nga dëmi që mund të

shkaktojë një masë mbrojtëse e pajustificuar. Klienti mund të përballet me të dyja në të njëjtën mosmarrëveshje dhe asnjëra nuk duhet trajtuar si shlyerje e detyrimit në themel.

Ndihma juridike dhe buxhetimi realist

Ndihma juridike e garantuar nga shteti dhe përjashtimet rregullohen nga kushte përfitimi dhe procedura kërkesë më vete, përfshirë ligjin nr. 111/2017 dhe kuadrin e tarifave gjyqësore. Personi që mund të përfitojë duhet ta ngrejë këtë çështje herët dhe të paraqesë dokumentet që vërtetojnë kushtet. Gjendja e vështirë ekonomike nuk justifikon lënien pa paguar të tarifës pa kërkesën ose vendimin e nevojshëm.

Për një angazhim tregtar, përcaktoni momentet e raportimit dhe miratimit: nisjen e procesit, masat urgjente, caktimin e ekspertit, propozimet për pajtim, ankimin dhe ekzekutimin. Sqaroni çfarë pune përfshihet, cilat rrethana do të kërkonin rishikimin e buxhetit dhe kush miraton shpenzimet e të tretëve. Një tarifë me kufi për çdo fazë mund të japë parashikueshmëri, duke njohur njëkohësisht se kundërpadia, palët shtesë ose një mosmarrëveshje teknike komplekse mbi ekspertimin e ndryshojnë punën e nevojshme.

Baza kryesore ligjore: nenet 102–110 dhe 525 të KPC-së; ligji nr. 98/2017, veçanërisht nenet 5–10 dhe 13; ligji nr. 111/2017; neni 83 i ligjit nr. 10 428/2011.

KAPITULLI 08

Nisja e procesit gjyqësor

Procesi duhet të nisë me një padi të plotë dhe të ndërtuar qartë, jo me një skicë që do të zhvillohet më vonë. KPC-ja u ngarkon palëve përgjegjësi të konsiderueshme për t'i identifikuar herët faktet, provat dhe kërkesat procedurale. Dokumentacioni i përgatitur mirë e ndihmon gjykatën të kuptojë si mosmarrëveshjen juridike, ashtu edhe vendimet që duhen marrë për organizimin e gjykimit.

Përmbajtja e kërkesëpadisë

Neni 154 kërkon identifikimin e gjykatës, palëve, objektit, fakteve, provave dhe bazës ligjore, si dhe të vlerës kur kjo është e nevojshme. Të dhënat e kontaktit duhet të jenë të sakta. Emri i shoqërisë duhet të përputhet me regjistrimin e saj dhe individit duhet të dallohet nga persona të tjerë me emër të njëjtë ose të ngjashëm. Kërkimi duhet të përcaktojë saktë çfarë duhet të paguajë, të dorëzojë, të bëjë ose të mos bëjë i padituri.

Kërkesëpadia duhet të identifikojë dëshmitarët dhe faktet që secili mund të dëshmojë, dokumentet që kërkohen nga persona ose institucione të tjera, vendndodhjen dhe rëndësinë e tyre, ekspertimin e kërkuar dhe bazën për përfshirjen e palëve shtesë. Pohimi se provat «do të paraqiten më vonë» mund të mos mjaftojë kur ato mund dhe duhet të paraqiteshin që në fillim.

Kronologjia duhet ta lidhë çdo ngjarje të rëndësishme me një dokument provues. Shpjegoni klauzolat kontraktuale të kundërshtuara dhe llogaritjet në vetë kërkesëpadinë, duke bashkëngjitur dokumentet e plota që nevojiten për t'i kuptuar. Pjesët e shkëputura që lënë jashtë kufizime ose ndryshime të mëvonshme mund ta dobësojnë padinë dhe të krijojnë kundërshtime të panevojshme mbi plotësinë.

Dokumentet bashkëngjitur dhe administrimi i depozitimit

Neni 156 trajton kopjet për të paditurit dhe dokumentet shoqëruese për përfaqësimin dhe tarifën. Renditini provat në mënyrë të njëtrajtshme, mbajini origjinalet të disponueshme dhe përdorni kopje të lexueshme. Për dokumentet në gjuhë të huaj, planifikoni përkthimin në shqip dhe

vërtetimin përkatës përpara afatit të depozitimit. Dokumentacioni teknik voluminoz duhet të ketë indeks të përdorshëm dhe shpjegim të qartë të rëndësisë së tij.

Ruani provën e depozitimit, numrin e çështjes, gjykatën ku është regjistruar dhe çdo urdhër për plotësimin e të metave. Prova e depozitimit është e rëndësishme për parashkrimin dhe ndjekjen e ecurisë së dosjes në sekretari. Konfirmoni si do të merren njoftimet dhe kush do t'i ndjekë. Një kërkesë administrative për informacion nuk duhet ngatërruar me zgjatjen e një afati gjyqësor.

Plotësimi i të metave

Sipas nenit 154/a, gjykata mund të kërkojë plotësimin e të metave brenda afatit që cakton. Plotësimi në kohë e ruan datën fillestare të paraqitjes sipas dispozitës. Nëse të metat nuk plotësohen, kërkesëpadia konsiderohet e paparaqitur dhe kthehet. Kjo mund të jetë vendimtare kur po përfundon afati i parashkrimit ose afati i ngritjes së padisë pas një mase sigurimi paraprake.

Mos supozoni se çdo mangësi në themel mund të korrigjohet si një e metë formale. Emërtimi i të paditurit të gabuar, zgjedhja e një mjeti juridik që nuk lejohet ose mospërfshirja e një pale të domosdoshme mund të kërkojë veprime të tjera procedurale. Urdhri për plotësim duhet lexuar së bashku me gjendjen e padisë në themel dhe me parashkrimin, jo të trajtohet si korrespondencë rutinë.

Pasojat e ngritjes së padisë

Depozitimi vë në lëvizje procesin, por nuk i bllokoi vetvetiu pasuritë, nuk ndalon kontratën, nuk pezullon veprimet në regjistër dhe nuk provon përgjegjësinë. Nëse nevojitet mbrojtje, kërkoni masën përkatëse dhe mbështeteni me prova. Po kështu, ngritja e padisë civile nuk e pezullon automatikisht një procedurë administrative ose përmbarimore të lidhur me të.

Kur ka kërtime të lidhura ose procese paralele, shpjegoni marrëdhënien ndërmjet tyre. Nenet 55–58 dhe dispozitat për përgatitjen e çështjes rregullojnë bashkimin dhe proceset e lidhura. Bashkimi mund të rrisë efikasitetin, por duhet të lejohet nga ligji dhe nuk duhet të mjegullojë detyrimet ose provat e veçanta që lidhen me të paditur të ndryshëm.

Javët e para pas depozitimit duhen përdorur për zgjidhjen e problemeve të njoftimit, përgjigjen ndaj mbrojtjes, përgatitjen e pyetjeve për ekspertin dhe verifikimin e dokumentacionit. Ato nuk janë një periudhë e sigurt për të shtyrë përgatitjen e çështjes.

Baza kryesore ligjore: nenet 55–58, 153–158/c dhe 202–204 të KPC-së.

KAPITULLI 09

Njoftimet dhe kontrolli i afateve

Njoftimi është thelbësor për rregullsinë e procesit dhe ekzekutueshmërinë e vendimit. Palës duhet t'i jepet mundësia që kërkon ligji për të marrë dijeni për çështjen dhe për t'u përgjigjur. Njoftimi i parregullt mund të cenojë vlefshmërinë e veprimeve të mëvonshme procedurale, mjetet e ankimit dhe njohjen e vendimit jashtë vendit. Nga ana tjetër, pala nuk duhet të supozojë se refuzimi për të marrë zarfin e pengon njoftimin të prodhojë efekte.

Njoftimi brenda vendit

Nenet 129–144 të KPC-së rregullojnë thirrjet dhe njoftimet. Njoftimi me shkrim mund të kryhet përmes punonjësve të gjykatës ose shërbimit postar, sipas Kodit. Për personat juridikë privatë, neni 130 parashikon dorëzimin në qendrën e tyre, përfaqësuesit ose personit të autorizuar për të marrë dokumente dhe, në mungesë të tyre, një personi tjetër që punon aty. Procedurat e brendshme të shoqërisë duhet të sigurojnë që personeli i pritjes t'ia përcjellë menjëherë dokumentet gjyqësore personit përgjegjës.

Kur dorëzimi personal nuk është i mundur, neni 131 parashikon mënyra alternative në banesë, në vendin e ushtrimit të veprimtarisë ose të punës, përfshirë dorëzimin te familjarë ose persona të tjerë që plotësojnë kushtet e dispozitës. Akti i njoftimit duhet të identifikojë marrësin, lidhjen e tij me të adresuarin, veprimet e kryera, kohën dhe vendin e dorëzimit. Këto rregulla nuk nënkuptojnë se vetëm nënshkrimi personal i administratorit e bën njoftimin të vlefshëm.

Refuzimi, pamundësia për të nënshkruar dhe dorëzimi te persona të tjerë kanë rregulla të posaçme. Sipas neneve 130 dhe 132, njoftimi mund të konsiderohet i kryer kur refuzimi ose pamundësia dokumentohet sipas kërkesave ligjore. Pala që kundërshton njoftimin duhet të marrë aktin përkatës dhe të shpjegojë parregullsinë juridike, jo të mbështetet vetëm te pohimi se nuk e ka lexuar personalisht dokumentin.

Njoftimi elektronik dhe shpallja publike

Neni 129 lejon njoftimin elektronik kur gjykata e urdhëron dhe ekziston pëlqimi paraprak i kërkuar. Ai i njeh rëndësi edhe adresës së zgjedhur shprehimisht në kontratë për njoftime gjyqësore. Palët

duhet ta njoftojnë gjykatën për ndryshimin e adresës ose të të dhënave elektronike të tyre dhe të përfaqësuesit. Mosrespektimi i këtij detyrimi mund ta bëjë të papranueshëm pretendimin e mëvonshëm për pavlefshmërinë e njoftimit.

Shpallja publike është mënyrë zëvendësuese që i nënshtrohet neneve 133/a-133/b, përfshirë përpjekjet e nevojshme për gjetjen dhe njoftimin e të adresuarit. Ajo nuk mund të zgjidhet si rrugë e parë vetëm sepse njoftimi ndërkombëtar zgjat më shumë. Shpallja duhet të përmbajë informacionin e kërkuar, të vendoset në kanalet e përcaktuara dhe të qëndrojë e afishuar për të paktën njëzet ditë.

Mbani një regjistër të përbashkët njoftimesh me dokumentin, marrësin, mënyrën, datën e marrjes faktike, datën juridikisht të rëndësishme të njoftimit dhe provën përkatëse. Shoqëria duhet të parashikojë mungesat e personelit dhe filtrimin e email-eve si postë e padëshiruar. Personi që administron afatet duhet të marrë njoftimin origjinal, jo një përmbledhje gojore disa ditë më vonë.

Njoftimi jashtë vendit

Dispozitat e KPC-së për ndihmën juridike ndërkombëtare zbatohen së bashku me konventat. Konventa e Hagës e vitit 1965 për njoftimin mund të përcaktojë rrugën përkatëse ndërmjet shteteve ku zbatohet, duke marrë parasysh deklaratat dhe natyrën e dokumenteve. Kërkesa përmes autoritetit qendror, përkthimet dhe kanalet alternative duhen vlerësuar sipas shtetit të destinacionit. Anëtarësia në Konventë nuk e bën të vlefshme çdo mënyrë postare ose elektronike në çdo drejtim.

Praktika e njoftimit me email që përdor gjykata shqiptare brenda vendit nuk duhet supozuar se mjafton për të paditurin jashtë vendit. Nëse adresa nuk dihet, dokumentoni kërkimet e kryera dhe përcaktoni nëse zbatohet konventa përkatëse. Kur vendimi mund të kërkohet të ekzekutohet jashtë vendit, ruajeni që në procesin fillestar provën e njoftimit të ligjshëm dhe në kohë. Korrigjimi i kësaj mangësie pas vendimit mund të jetë i vështirë ose i pamundur.

Llogaritja e afateve procedurale

Sipas neneve 145–149, dita ose ora e fillimit, si rregull, nuk përfshihet në llogaritje dhe rregullat trajtojnë afatet në ditë, javë, muaj ose vite. Kur dita e fundit është ditë pushimi, afati përgjithësisht përfundon ditën pasuese të punës. Depozitimi në gjykatë i nënshtrohet orarit të

saj; afati nuk është leje për t'u paraqitur pasi është mbyllur sekretaria. Dërgimi me postë ka rregullin e vet për respektimin e afatit të nisjes.

Për afatet kryesore të ankimit sipas nenit 443, neni 444 e nis llogaritjen ditën pas njoftimit të vendimit të arsyetuar. Data e shpalljes së dispozitivit mund të ndryshojë nga data e njoftimit të vendimit të arsyetuar. Regjistrimi të dyja. Për një mjet të posaçëm mund të zbatohet rregull tjetër ligjor, ndaj rregulli i përgjithshëm nuk duhet kopjuar pa dallim në çdo shënim të kalendarit.

Rivendosja në afat është përjashtimore. Nenet 151–152 e trajtojnë atë në rrethana të përcaktuara, ndërsa neni 458 lidhet posaçërisht me rivendosjen e afatit të ankimit për shkaqe të arsyeshme. Rëndësi kanë prova e pengesës, veprimi pa vonesë dhe rruga e saktë procedurale. Kërkesa për rivendosje nuk është zëvendësim i besueshëm për depozitimin në kohë.

Për çdo ankim dhe kundërshtim përmbarimor, përdorni dy kontrolle të pavarura të afatit.

Shënoni ngjarjen ligjore që e nis afatin, datën e llogaritur dhe ruani provën e depozitimit.

Baza kryesore ligjore: nenet 119–124, 129–152, 443–445 dhe 458 të KPC-së; Konventa e Hagës e vitit 1965 për njoftimin dhe deklaratat aktuale të shteteve.

KAPITULLI 10

Mbrojtja ndaj padisë dhe përcaktimi i çështjeve në diskutim

Faza e mbrojtjes ka rëndësi në themel; ajo nuk shërben thjesht për të deklaruar se padia kundërshtohet. Sipas nenit 158 të KPC-së, i padituri duhet të paraqesë versionin e fakteve, prapësimet, provat dhe kërkesat përkatëse procedurale brenda afatit të caktuar nga gjykata, i cili nuk mund të kalojë tridhjetë ditë nga njoftimi i kërkesëpadisë. Duhet respektuar afati i urdhrat konkret; i padituri nuk duhet të supozojë se ka gjithmonë tridhjetë ditë të plota.

Dokumentacioni i mbrojtjes

Përgjigjja duhet të dallojë faktet e pranuar, faktet e mohuara dhe ato për të cilat i padituri nuk ka dijeni. Shpjegoni bazën kontraktuale ose ligjore të mbrojtjes dhe identifikoni dokumentet mbështetëse. Pagesa, përmbushja me të meta, mungesa e legjitimitetit, parashkrimi, juridiksioni dhe tagrat kërkojnë secili bazën e vet faktike. Një mohim i përgjithshëm mund ta lërë gjykatën pa materialin e nevojshëm për të vlerësuar mosmarrëveshjen reale.

Neni 158 kërkon identifikimin e hershëm të dëshmitarëve, dokumenteve që kërkohen nga të tjerët, pyetjeve për ekspertët, pjesëmarrjes së personave të tretë dhe kundërpadies. Prapësimet dhe provat që varen nga palët mund të mos lejohen nëse nuk paraqiten në fazën e kërkuar. Ekzistojnë përjashtime për paraqitjen e mëvonshme, por ato nuk duhen trajtuar si mundësi rutine për ta rindërtuar çështjen pasi ka filluar seanca.

Paditësi duhet ta analizojë menjëherë mbrojtjen. Neni 158 lejon, brenda kuadrit procedural, paraqitjen e provave në përgjigje të çështjeve të reja të ngritura në të. Pretendimet e reja mund të kërkojnë dokumente shtesë, rishikim të kërkesës për ekspertim ose vendimmarrje mbi palët. Përgjigjja e duhur trajton konkretisht çështjen e re dhe nuk përsërit thjesht padinë fillestare.

Kundërpadia dhe kompensimi i detyrimeve

Neni 160 lejon kundërpadinë kur ekziston lidhja ligjore e kërkuar ose kur lejohet kompensimi, me kusht që të respektohet afati përpara urdhrat të caktimit të seancës sipas nenit 158/c. Praktikisht,

ajo duhet vlerësuar dhe, kur është e përshtatshme, përfshirë në dokumentacionin e mbrojtjes sipas nenit 158. Pritja deri në seancën e shqyrtimit në themel mund ta nxjerrë të paditurin jashtë fazës së duhur procedurale.

Dalloni prapësimin që pakëson të drejtën e pretenduar nga paditësi nga kërkimi i pavarur për një vendim në favor të të paditurit. Kundërpadia kërkon faktet, objektin, provat, vlerësimin dhe analizën e tarifës së saj. Nëse përfshihen palë të tjera ose klauzolë arbitrazhi, verifikoni nëse kundërpadia e propozuar mund të shqyrtohet fare në të njëjtin proces.

Gjykata mund të duhet t'i veçojë kërkimet që nuk mund të gjykohen siç duhet së bashku. Lidhja tregtare nuk i heq kërkesat për kompetencën lëndore, pjesëmarrjen e palëve dhe formën e vlefshme procedurale. I padituri duhet të shqyrtojë gjithashtu nëse nevojitet padi më vete për të ruajtur një të drejtë që nuk mund të ndiqet me kundërpadi.

Ndryshimi i padisë dhe përfshirja e palëve të tjera

Neni 185 dallon ndryshimin e shkakut të padisë gjatë përgatitjes nga ndryshimi i objektit në një fazë të mëvonshme, kur plotësohen kushtet ligjore. Ai mbron edhe mundësinë e palës në mungesë për t'u përgjigjur. Ndryshimi nuk bëhet thjesht duke i dërguar gjykatës me email një dokument të rishikuar; ai kërkon kërkesën e duhur dhe trajtimin procedural nga gjykata.

Nenet 189–193 rregullojnë ndërhyrjen kryesore, ndërhyrjen dytësore dhe thirrjen e personave të tretë. Këta mekanizma kanë qëllime të ndryshme. Personi që pretendon vetë të drejtën në mosmarrëveshje nuk është në të njëjtën pozitë me atë që mbështet një palë ekzistuese ose me personin e tretë ndaj të cilit mund të ngrihet një kërkim i lidhur. Duhet kontrolluar afati, i cili përgjithësisht lidhet me fazën përgatitore.

Bashkëndërgjyqësia e domosdoshme sipas nenit 162 kërkon vëmendje të veçantë. Nëse vendimi nuk mund të merret rregullisht pa të gjithë personat e interesuar, mungesa e një pale të domosdoshme mund ta cenojë procesin dhe të sjellë kthimin për rigjykim në apel. Gjykata mund të caktojë afat për plotësimin e mangësisë. Klienti duhet të ndihmojë në identifikimin e bashkëpronarëve, pasardhësve në të drejta dhe titullarëve të tjerë të prekur, përpara se problemi të lindë.

Heqja dorë nga gjykimi dhe nga e drejta e padisë

Neni 201 trajton heqjen dorë nga gjykimi; pasi i padituri ka paraqitur mbrojtjen në themel, qëndrimi i tij ndaj kësaj heqjeje dorë merr rëndësi sipas dispozitës. Neni 201/a lidhet me heqjen dorë nga e drejta e padisë dhe ka pasojë tjetër: rrëzimin e padisë dhe pamundësinë për ta ngritur sërish të njëjtën padi. Udhëzimi i klientit duhet të përcaktojë qartë cilin veprim juridik synon.

Përpara se të pranoni pushimin e gjykimit, shqyrtoni shpenzimet, parashkrimin, masat e përkohshme dhe ekzekutueshmërinë e marrëveshjes. Premtimi se pala tjetër do të paguajë pas tërheqjes mund ta ekspozojë paditësin ndaj rrezikut nëse nuk është vetë i ekzekutueshëm ose i siguruar me garanci.

Baza kryesore ligjore: nenet 158–162/a, 185–201/a dhe 467 të KPC-së.

KAPITULLI 11

Mbrojtja urgjente e pasurive dhe e të drejtave

Masa e përkohshme ruan vlerën praktike të vendimit të ardhshëm; ajo nuk e zgjidh përfundimisht mosmarrëveshjen. Paditësi që kërkon bllokimin e një pasurie duhet të shpjegojë plotësimin e kushteve ligjore dhe përshtatshmërinë e masës me padinë dhe rrezikun. Kërkesa duhet të identifikojë pasurinë dhe urdhërimin që përmbaruesi, banka, regjistri ose personi tjetër mund ta zbatojë realisht.

Kushtet ligjore

Sipas nenit 202 të KPC-së, gjykata mund të lejojë sigurimin e padisë kur ka arsye për të dyshuar se ekzekutimi i vendimit do të bëhet i pamundur ose i vështirë. Dispozita parashikon prova shkresore që mbështesin padinë ose garanci të dhënë nga kërkuesi, në shumën dhe formën e caktuar nga gjykata. Gjykata mund të kërkojë garanci edhe kur ekzistojnë prova shkresore. Nuk duhet supozuar se garancia në para zëvendëson automatikisht nevojën për një padi juridikisht të mbështetur dhe për rrezik në ekzekutim.

Provat e rrezikut duhet të jenë konkrete: një shitje e planifikuar e identifikuar, fshehja ose shpërndarja e pasurive, tregues të paaftësisë pagueuse, kalime të përsëritura pronësie ose rrethana të tjera të dokumentuara. Vetëm ekzistenca e mosmarrëveshjes nuk shpjegon pse pasuritë duhen bllokuar. Masa duhet të kufizohet dhe të jetë në përpjesëtim me kërkimin, përfshirë shumën që sigurohet.

Neni 206 lejon sekuestrimin e pasurive të luajtshme ose të paluajtshme dhe të kredive, si dhe masa të tjera të përshtatshme. Brenda vlerës së padisë mund të kombinohen disa forma sigurimi. Përgjashtimet e nenit 529, të cilit i referohet dispozita, mbeten të rëndësishme. Kërkesa duhet të shpjegojë pse forma e zgjedhur është efektive dhe pse një alternativë më pak kufizuese do ta mbronte ose nuk do ta mbronte padinë.

Sigurimi përpara ose gjatë gjykimit

Neni 204 lejon sigurimin përpara ngritjes së padisë nga gjykata e vendbanimit të paditësit ose e vendit ku ndodhen pasuritë, sipas kushteve të dispozitës. Nëse sigurimi lejohet përpara padisë, gjykata cakton afat për ngritjen e saj, i cili nuk mund të kalojë pesëmbëdhjetë ditë. Mosrespektimi i këtij afati mund të sjellë rënien e masës. Prandaj, projektpadia dhe organizimi i depozitimit duhet të jenë në pjesën më të madhe gati përpara kërkesës për sigurim paraprak.

Neni 203 lejon sigurimin gjatë procesit, përfshirë nga gjykata e apelit kur çështja ndodhet atje, deri në fazën përkatëse të marrjes së formës së prerë. Ai e dallon shprehimisht këtë regjim nga paditë që janë tashmë në ekzekutim. Pasi ka nisur ekzekutimi, mjetet dhe kundërshtimet përkatëse gjenden te dispozitat përmbare; sigurimi para vendimit nuk mund të përdoret rishtazi sikur të mos ekzistonte titulli.

Neni 202 parashikon afat pesëditor për vendimmarrjen mbi kërkesën. Gjkata, si rregull, shqyrton qëndrimet e palëve, por neni 205 lejon shqyrtim urgjent në dhomë këshillimi, pa dëgjuar paraprakisht palën kundërshtare, kur këtë e justifikojnë rrethanat ligjore. Kërkesa pa njoftim paraprak duhet të shpjegojë urgjencën dhe rrezikun që do të krijonte paralajmërimi i palës tjetër.

Zbatimi dhe ndjekja e masës

Urdhërimi ka vlerë vetëm nëse zbatohet saktë. Identifikoni pasurinë me të dhënat përkatëse kadastrale, debitorin me të dhëna të sakta dhe institucionin marrës përmes kanalit të duhur. Përmbaruesi duhet të ketë vendimin e ekzekutueshëm dhe informacionin praktik të nevojshëm për të vepruar. Merrni provën e bllokimit bankar, regjistrimit në regjistër ose të veprimit tjetër zbatues.

Pala kundërshtare mund të kërkojë ndryshimin, zëvendësimin ose heqjen e masës sipas nenit 207. Sigurimi mund të ndryshojë bashkë me padinë, gjendjen e pasurive ose rrezikun. Ndiqni nëse masa vazhdon të mbulojë mosmarrëveshjen reale dhe nëse është bërë e tepruar. Marrëveshja e pajtimit duhet të përcaktojë shprehimisht vijimin, zëvendësimin ose heqjen e saj.

Pasojat e ankimit kërkojnë kujdes. Nenet 209–210 lejojnë ankim të veçantë. Ankimi kundër lejit të sigurimit nuk e pezullon zbatimin; ankimi kundër zëvendësimit ose heqjes e pezullon ekzekutimin e atij vendimi sipas nenit 210. Prandaj, supozimi i përgjithshëm se «ankimi ndalon gjithçka» është i gabuar.

Përgjegjësia dhe heqja e sigurimit

Neni 211 rregullon fatin e masës kur padia nuk ndiqet ose përfundimisht nuk pranohet, si dhe garancinë dhe padinë e mundshme për dëmshpërblim. Dispozita parashikon një afat pesëmbëdhjetëditor nga vendimi përkatës i formës së prerë për padinë e dëmshpërblimit të palës kundërshtare, e cila ndikon në kthimin e garancisë. Pasoja konkrete duhet përcaktuar sipas gjendjes procedurale të çështjes.

Kur paditësi fiton, neni 212 e lidh masën e konfirmuar me ekzekutimin. Paditësi duhet të sigurojë vijimin e mbrojtjes në procesin përmbarimor pa ndërprerje të shmangshme. Edhe i padituri duhet të sigurohet që heqja e masës, kur kërkohet ligjërisht, të regjistrohet dhe t'u njoftohet realisht institucioneve përkatëse.

Një kërkesë urgjente e dobishme bashkon një padi të mbështetur, prova të një rreziku real, një pasuri të identifikueshme, një masë në përpjesëtim me kërkimin dhe një plan zbatimi të menjëhershëm.

Baza kryesore ligjore: nenet 202–212, 510–515 dhe 529 të KPC-së; neni 81 i ligjit nr. 10 428/2011.

KAPITULLI 12

Strategjia e provave dhe ruajtja e tyre

Sipas nenit 12 të KPC-së, secila palë duhet të provojë faktet mbi të cilat mbështet pretendimet e saj. Gjykata përcakton rëndësinë juridike të fakteve dhe i vlerëson provat sipas Kodit. Një shpjegim tregtar bindës nuk e zëvendëson provën e pranueshme për çdo element të nevojshëm.

Ndërtoni një tabelë të lidhjes ndërmjet fakteve dhe provave

Ndajeni padinë ose mbrojtjen sipas pohimeve që duhen provuar: kontrata ekzistonte; nënshkruesi kishte tagra; detyrimi ishte bërë i kërkueshëm; përmbushja ishte kryer ose kishte dështuar; njoftimi ishte bërë; kishte ardhur dëmi; dhe shuma e kërkuar ishte e justifikuar. Lidhni çdo pohim me dokumentin, dëshmitarin, çështjen për ekspertim ose burimin tjetër të pranueshëm. Shënoni boshllëqet dhe mjetet procedurale për t'i plotësuar.

Ky vlerësim shpesh tregon se dokumenti që duket më bindës provon më pak nga sa pritej. Fatura mund të tregojë se është kërkuar një shumë, por jo se malli është dorëzuar ose pranuar. Transferta bankare mund të provojë pagesën pa treguar cilin detyrim ka shlyer. Ekstrakti kadastral pasqyron të dhënat e regjistruara, por nuk i përgjigjet domosdoshmërisht çdo kundërshtimi ndaj veprimit juridik bazë ose zinxhirit të titujve të pronësisë.

Gjykata lejon prova që janë të rëndësishme dhe të nevojshme sipas nenit 213. Ajo nuk ka detyrim të marrë çdo dokument që zotëron klienti. Organizoheni materialin në mënyrë që gjyqtari të gjejë pohimin konkret dhe pjesën që e mbështet. Mbajini origjinalet ose skedarët burimorë të plotë të disponueshëm, edhe kur për orientim përdoret një pjesë e shkëputur.

Marrja e dokumenteve nga persona të tjerë

Gjykimi civil shqiptar nuk mbështetet në një procedurë të pakufizuar të zbulimit paraprak të provave, si në disa sisteme anglo-saksone. Neni 223 i lejon gjykatës, me kërkesë të palës, të urdhërojë palën tjetër ose një person të tretë të paraqesë dokumentin apo sendin kur është e nevojshme. Kërkuesi duhet të përshkruajë rrethanat që tregojnë vendndodhjen, karakteristikat

dhe faktet që ai do të provojë. Kërkesa hamendësuese për të gjithë dokumentacionin e kundërshtarit ndryshon thelbësisht nga kërkesa e përcaktuar për një kontratë ose regjistrim kontabël konkret.

Neni 224 trajton informacionin nga organet publike, ndërsa nenet 264–276 përmbajnë rregulla të tjera për paraqitjen e dokumenteve dhe refuzimin e justifikuar. Sekreti profesional, informacioni i mbrojtur dhe sekreti shtetëror kërkojnë trajtim të posaçëm. Shpenzimet e nevojshme, si rregull, parapagohen nga pala që kërkon paraqitjen. Kërkesat duhen bërë mjaftueshëm herët për të respektuar afatet e përgatitjes dhe të provave.

Kur prova ndodhet jashtë vendit, ndihma gjyqësore rregullohet nga nenet 215–222 dhe konventat e zbatueshme. Konventa e Hagës e vitit 1970 për marrjen e provave mund të zbatohet në marrëdhënien përkatëse ndërmjet shteteve, duke marrë parasysh deklaratat që ndikojnë në kërkesën konkrete. Nuk duhet supozuar se urdhri i një gjykate vendase e detyron drejtpërdrejt një person të tretë jashtë vendit pa procedurën e nevojshme ndërkombëtare.

Siguroni provat përpara se të humbasin

Nenet 292–296 lejojnë marrjen paraprake të provave kur rrezikojnë të zhduken ose të bëhen të vështira për t'u marrë. Kjo ndryshon nga sigurimi i padisë sipas neneve 202–212. Bllokimi i pasurisë mbron ekzekutimin; marrja paraprake e provës ruan mundësinë për të provuar çështjen. E njëjta mosmarrëveshje mund t'i justifikojë të dyja kërkesat, për arsye të ndryshme.

Përpara ngritjes së padisë, kërkesa për sigurimin e provës i drejtohet gjykatës që lidhet me personin që do të pyetet ose sendin që do të këqyret, sipas nenit 293. Ajo duhet të identifikojë provën, faktet që mbështet dhe urgjencën. Pala tjetër, si rregull, njoftohet, me përjashtime kur nuk njihet ose kur vonesa nuk mund të lejohet. Gjykata përcakton cilat prova do të merren dhe si.

Të metat në ndërtim janë shembull praktik. Riparimet e domosdoshme mund të zhdukin gjendjen fizike që më vonë duhet provuar. Avokati duhet të shqyrtojë këqyrjen e shpejtë dhe dokumentimin me ekspert përpara riparimit, duke pranuar se ndërhyrjet e menjëhershme për sigurinë mund të jenë të pashmangshme. Regjistroni gjendjen, ndërhyrjen, materialet, datat dhe arsyet; mos mbani qëllimisht një gjendje të rrezikshme vetëm për të forcuar padinë.

Administrimi i kujdesshëm i të dhënave elektronike

Ruani email-et origjinale me të dhënat identifikuese dhe bashkëngjitjet, bisedat e plota, eksportet nga sistemi kontabël në formatin burimor dhe metadatat përkatëse. Shënoni kush e ka marrë skedarin, nga cili sistem dhe kur. Mbani një kopje bazë të pandryshuar dhe një kopje tjetër për punë. Këto hapa mbështesin autenticitetin dhe plotësinë; nuk e bëjnë të pranueshme një provë të siguruar në mënyrë të paligjshme.

Mos ndryshoni fotografitë e ekranit, mos rindërtoni mesazhe që mungojnë dhe mos ndryshoni datat për ta bërë rrjedhën më të qartë. Çdo përkthim, transkriptim ose shënim shpjegues duhet të jetë i ndarë nga origjinali. Kur autenticiteti pritet të kundërshtohet, merrni këshillim teknik dhe shqyrtoni nëse duhet ekspert i caktuar nga gjykata.

Baza kryesore ligjore: nenet 12–14, 29, 154, 158, 186, 213–224, 264–280 dhe 286–296 të KPC-së; marrëveshjet e zbatueshme për ndihmën gjyqësore.

KAPITULLI 13

Dokumentet, dëshmitarët dhe ekspertët

Llojet e ndryshme të provave kanë karakteristika ligjore të ndryshme. Qëllimi nuk është të krijohet dosja më e madhe, por të sigurohen prova të besueshme që trajtojnë çështjet e kundërshtuara dhe mund t'i qëndrojnë shqyrtimit. Pamja zyrtare e dokumentit, siguria e dëshmitarit ose titulli profesional i ekspertit nuk e heq nevojën për të analizuar çfarë provon realisht materiali.

Aktet zyrtare dhe shkresat private

Nenet 253–257 u japin akteve zyrtare fuqi të posaçme provuese kur ato lëshohen nga nëpunësi publik kompetent në formën e kërkuar. Kjo fuqi lidhet me ato rrethana që akti zyrtar provon ligjërisht. Ajo nuk duhet zgjeruar në garanci për vlefshmërinë e çdo marrëveshjeje tregtare që qëndron në themel. Akti noterial dhe kontrata private me nënshkrim të vërtetuar nga noteri mund të ngrenë çështje të ndryshme.

Nenet 259–263 trajtojnë shkresat private dhe dokumentet e veprimtarisë tregtare. Prejardhja e nënshkrimit, natyra e pohimit dhe rregullat ligjore për librat ose llogaritë mund të jenë vendimtare. Sipas nenit 267, personi kundër të cilit paraqitet një shkresë private duhet të deklarojë menjëherë nëse e pranon vërtetësinë e nënshkrimit; mungesa e përgjigjes sjell pasojat e parashikuara në dispozitë.

Kur kundërshtohet vërtetësia ose pretendohet falsifikimi, nenet 267–280 përcaktojnë kuadrin procedural. Kundërshtimi duhet të identifikojë problemin dhe provat që e mbështesin. Akuzat e pambështetura për falsifikim nuk e zëvendësojnë analizën dhe mund të sjellin pasoja procedurale. Ruani nënshkrimet krahasuese dhe dokumentet burimore; dalloni nënshkrimin e falsifikuar nga kundërshtimi i pasojës juridike të një dokumenti të vërtetë.

Neni 278 lejon përdorimin si prova të fotografive, filmave dhe regjistrimeve të tjera kur gjykata bindet për saktësinë dhe vërtetësinë e tyre, përfshirë përmes ekspertimit. Neni 279 trajton riprodhimet e vërtetuara rregullisht. Për një dokument elektronik, shpjegoni prejardhjen dhe plotësinë, në vend që të supozoni se fotografia e printuar e ekranit provon të gjithë komunikimin.

Prova me dëshmitarë

Dëshmitarët duhen identifikuar sipas fakteve që kanë vëzhguar personalisht. Personi që negocioi kontratën, mori mallin ose këqyri të metën mund të japë prova të ndryshme nga drejtuesi që mori dijeni më vonë për mosmarrëveshjen. Kërkesa procedurale duhet të tregojë rëndësinë e secilit dëshmitar. Klienti duhet të japë të dhënat e kontaktit dhe të shpjegojë çdo lidhje që mund të ndikojë në dëshminë e tij.

Nenet 231–234 e kufizojnë provën me dëshmitarë kur ligji kërkon formën shkresore për vlefshmëri ose provueshmëri, si dhe kur synohet të kundërshtohet ose të tejkalohet përmbajtja e disa akteve shkresore, me përjashtimet ligjore. Nuk duhet supozuar se kujtimi gojor zëvendëson marrëveshjen që duhet të ishte me shkrim. Përjashtimi mbi të cilin mbështetet pala duhet analizuar, jo vetëm pohuar.

Neni 235 përmban kufizime dhe mbrojtje për përfaqësuesit, disa të afërm dhe persona të tjerë. Pyetja e dëshmitarit i nënshtrohet rregullave procedurale të gjykatës. Përgatitja duhet ta ndihmojë dëshmitarin të kuptojë procesin dhe të dallojë kujtesën e drejtpërdrejtë nga përfundimet e nxjerra; ajo nuk duhet të formësojë ose të sajtojë rrëfimin. Kur dëshmitari nuk kujton, saktësia është më e vlefshme se një rindërtim i paraqitur me siguri.

Dispozitat për paditë me vlerë të vogël lejojnë disa deklaratime me shkrim ose prova nga larg në rrethana të përshtatshme. Kjo nuk krijon të drejtë të përgjithshme për ta zëvendësuar paraqitjen me deklaratë të betuar ose videotelefonatë në çdo çështje civile. Duhet respektuar urdhërimi konkret dhe procedura ligjore.

Ekspertimi

Sipas neneve 224/a–230, gjykata cakton ekspert kur nevojiten njohuri shkencore, teknike ose artistike. Eksperti ndihmon për çështjet faktike dhe teknike, jo për zgjidhjen e çështjeve juridike. Inxhinieri i ndërtimit mund të vlerësojë përputhshmërinë, sasitë, shkakun ose koston e riparimit; pasojat kontraktuale dhe ligjore i përcakton gjykata.

Eksperti duhet të ketë kualifikimin e duhur dhe të jetë i pavarur. Përzgjedhja bëhet nga regjistri i Ministrisë së Drejtësisë, me përjashtimin ligjor për fusha të posaçme ku nuk ekziston regjim licencimi. Konfliktet ose shkaqet e përjashtimit duhen ngritur menjëherë. Vendimi i caktimit duhet të përcaktojë detyrën, afatin, dokumentet, aksesin dhe parapagimin.

Palët mund të propozojnë pyetje dhe të parashtrojnë vërejtje për aktin e ekspertimit. Neni 227 parashikon vërejtje me shkrim dhe pjesëmarrje sipas urdhërimeve të gjykatës, përfshirë vërejtje specialistësh në rrethanat e përcaktuara. Neni 229 lejon sqarime ose ekspertim të ri kur akti është i paplotë, i paqartë ose ka kundërthënie. Raporti i një eksperti privat mund të ndihmojë në përgatitjen e çështjes, por nuk e zëvendëson automatikisht ekspertimin e caktuar nga gjykata.

Shqyrtimi kritik i aktit të ekspertimit

Shqyrtoni supozimet, materialin burimor, metodën dhe llogaritjen, jo vetëm përfundimin. Verifikoni nëse eksperti ka këqyrur pasurinë përkatëse, ka përdorur periudhën dhe çmimet e duhura, ka ndarë punimet kontraktuale nga ndryshimet, ka marrë parasysh amortizimin ose përmirësimin dhe ka shpjeguar pasiguritë. Llogaritja e dëmit nuk duhet ta përfshijë të njëjtën humbje në disa zëra.

Mendimi i ekspertit nuk e detyron gjykatën. Neni 224/b kërkon arsyetim të hollësishëm kur ajo mban qëndrim tjetër. Ekipi juridik duhet, pra, t'i lidhë gjetjet teknike me parashtrime të qarta juridike, duke ruajtur dallimin ndërmjet konstatimeve faktike të ekspertit dhe vendimmarrjes gjyqësore.

Baza kryesore ligjore: nenet 224/a–280 të KPC-së, përfshirë 224/b, 224/d, 227, 229, 231–236/a, 253–267 dhe 278–279.

KAPITULLI 14

Përgatitja, seancat dhe veprimet procedurale

Faza përgatitore përcakton mënyrën se si do të gjykohet çështja. Gjatë saj sqarohen qëndrimet e palëve, zgjidhen çështjet procedurale, përcaktohen provat dhe organizohet seanca. Trajtimi i përgatitjes si formalitet administrativ mund t'i lërë prapësime ose prova të rëndësishme jashtë fazës së lejuar.

Veprimet përgatitore dhe caktimi i seancës

Nenet 158/a–158/c rregullojnë veprimet përgatitore të gjyqtarit, seancën përgatitore dhe urdhrin për kalimin e çështjes në shqyrtim gjyqësor. Ndërhyrja, zëvendësimi, kalimi procedural i të drejtave, ndryshimi i padisë, kundërpadia dhe caktimi i ekspertëve mund të kërkojnë seancë përgatitore. Urdhërimet e gjykatës duhet të kthehen në detyra konkrete për klientin dhe avokatin.

Urdhri sipas nenit 158/c shënon një kufi të rëndësishëm procedural. Neni 186 kufizon paraqitjen e mëvonshme të fakteve dhe provave të reja, me përjashtime si rrethana që nuk varen nga faji i palës, fakte që nuk mund të njiheshin më parë dhe shkaqe të tjera ligjore. Për çdo provë të vonuar, shpjegoni kur u bë e disponueshme, pse nuk mund të paraqitej më herët dhe çfarë rëndësie ka.

Përpara mbylljes së fazës përgatitore, klienti duhet të shqyrtojë kronologjinë e fakteve dhe indeksin e provave. Kontrolloni që avokatit t'i jenë dorëzuar të gjitha dokumentet e rëndësishme, dëshmitarët të jenë identifikuar, çështjet teknike të përfshihen në detyrën e propozuar për ekspertin dhe kërkimi të pasqyrojë saktë rezultatin e synuar. Kjo është faza për të plotësuar boshllëqet, jo thjesht për të miratuar një rrëfim të shkruar bukur.

Paraqitja dhe mungesa në seancë

Gjykata kontrollon rregullsinë e njoftimit dhe paraqitjen e palëve. Neni 179 përcakton pasojat kur mungon njëra ose të dyja palët. Në varësi të rrethanave, kërkesave të bëra dhe kushteve ligjore,

gjykimi mund të pushohet ose të vijojë në mungesë. Mungesa e të paditurit nuk e vërteton automatikisht të drejtën e paditësit ose shumën e kërkuar.

Paditësi nuk duhet të supozojë se gjykata do ta vazhdojë çështjen në mungesë të të paditurit pa një kërkesë procedurale të përshtatshme. I padituri nuk duhet të supozojë se mosparaqitja e pengon vendimin. Kur ekziston pengesë reale, njoftoni menjëherë gjykatën, paraqitni prova dhe kërkon veprimin përkatës. Shtyrja e seancës vendoset nga gjykata dhe nuk është e drejtë që ushtrohet njëanshmërisht.

Sipas nenit 187, pala në mungesë mund të marrë pjesë në një fazë të mëvonshme, por përsëritja e veprimeve të mëparshme kërkon kushtet e dispozitës, përfshirë parregullsi përkatëse në njoftim ose rrethana jashtë kontrollit të saj. Kthimi në proces nuk e rifillon automatikisht gjykimin nga e para.

Publiciteti i gjykimit dhe informacioni i ndjeshëm

Seancat, si rregull, janë publike. Neni 173 lejon gjykimin me dyer të mbyllura në rrethana të përcaktuara, përfshirë mbrojtjen e të miturve, jetës private, sekreteve tregtare dhe interesave të tjera të mbrojtura. Kërkesa duhet të identifikojë informacionin që kërkon mbrojtje dhe bazën ligjore për kufizimin e aksesit publik. Shqetësimi i përgjithshëm për siklet ose reputacion nuk barazohet me një shkak ligjor.

Përdorni masa në përpjesëtim me nevojën. Dokumentet e ndjeshme mund të kërkojnë paraqitje të kujdesshme, njohje të kufizuar ose një zgjidhje tjetër që lejon ligji. Mos lini jashtë prova të rëndësishme pa diskutuar me avokatin pasojat. E drejta e konfidencialitetit duhet vlerësuar së bashku me të drejtën e palës tjetër për ta kuptuar dhe kundërshtuar çështjen.

Procesverbali dhe kundërshtimet procedurale

Dokumentimi i seancës është i rëndësishëm për ankimin. Neni 118 parashikon regjistrimin dhe procesverbalin, ndërsa neni 118/1 trajton transkriptimin. Avokati duhet të sigurojë pasqyrimin e saktë të kërkesave, vendimeve, kundërshtimeve dhe deklarimeve të rëndësishme. Refuzimi për të marrë një provë kundërshtohet shumë më vështirë kur kërkesa dhe arsyet nuk figurojnë në dosje.

Kodi dallon të metat procedurale dhe masën në të cilën ato cenojnë veprimet e mëvonshme. Sipas neneve 119–124, jo çdo parregullsi e bën automatikisht të pavlefshëm të gjithë procesin;

rëndësi kanë qëllimi, pasoja dhe kundërshtimi në kohë. Ngrijeni mangësinë në momentin e duhur dhe shpjegoni cenimin ose pasojën ligjore, në vend që t'i ruani të gjitha ankesat për apelin.

Parashtrimet përfundimtare

Pas përfundimit të marrjes së provave, nenet 302–304 rregullojnë konkluzionet përfundimtare dhe rihapjen e hetimit gjyqësor. Pala mund të kërkojë afatin e lejuar për konkluzione me shkrim, deri në pesë ditë sipas nenit 302. Parashtrimi përfundimtar duhet të trajtojë çdo element të kërkit, argumentin më të fortë të palës tjetër dhe kërkesën për shpenzimet, duke iu referuar provave të marra realisht në gjykim.

Pas mbylljes së hetimit gjyqësor, si rregull, nuk paraqiten prova të reja. Rihapja kërkon shkaqet përkatëse. Konkluzionet duhet të lidhin dhe të përmbledhin materialin e dosjes, jo të përpiqen të ndreqin një mangësi të shmangshme në provimin e një fakti kryesor.

Baza kryesore ligjore: nenet 118–124, 158/a–158/c, 173, 179, 182, 186–187 dhe 302–304 të KPC-së.

KAPITULLI 15

Paditë me vlerë të vogël dhe gjykimet e posaçme

Jo çdo çështje civile ndjek të njëjtën rrjedhë si një padi e zakonshme e kundërshtuar plotësisht. Kodi përmban procedura të thjeshtuara dhe të posaçme. Cilësimi i saktë mund të ndikojë në mënyrën e marrjes së provave, nevojën për seancë gojore, formën e vendimit dhe mjetet e ankimit. Ai duhet përcaktuar që në fillim, jo pasi palët janë përgatitur për procedurën e gabuar.

Gjykimi i thjeshtuar i padisë kontraktore

Neni 162/a parashikon procedurë të thjeshtuar për paditë nga marrëdhënie kontraktore me vlerë deri në njëzetfishin e pagës minimale në shkallë vendi. Meqë kufiri lidhet me një vlerë ligjore që ndryshon, ai duhet llogaritur sipas pagës minimale të zbatueshme për çështjen, jo sipas një shume fikse në lekë të shtypur në udhëzues. Ky kufi ndryshon nga kufiri i veçantë i vlerës për rekursin në Gjykatën e Lartë.

Gjykata, si rregull, e zhvillon procesin me shkrim, përveçse kur e çmon të nevojshme seancën gojore sipas dispozitës. Palët duhet përsëri të paraqesin kërkesëpadi ose mbrojtje të plotë, dokumentet përkatëse dhe llogaritje të besueshme. Thjeshtimi nuk i bën automatikisht të pagueshme faturat e kundërshtuara dhe nuk i heq kundërshtimet e zakonshme mbi provat.

Kur kundërpadija e tejkalon kufirin e procedurës së thjeshtuar, neni 162/a parashikon trajtimin sipas procedurës së zakonshme. Nenet 236/a dhe 285/a lejojnë forma të caktuara të provave dhe shpjegimeve me shkrim ose nga larg. Përdorimi i tyre varet nga kushtet ligjore dhe urdhërimet e gjykatës, jo vetëm nga dëshira e palëve për të shmangur paraqitjen.

Afati i shkurtër për vendimin e arsyetuar

Neni 310 parashikon formë të posaçme vendimi për paditë brenda kufirit të përcaktuar të vlerës së vogël. Nëse pala synon të ankohet, duhet ta njoftojë gjykatën me shkrim brenda tre ditëve nga njoftimi i atij vendimi, në mënyrë që gjykata ta arsyetojë dhe ta njoftojë vendimin e arsyetuar. Ky

veprim duhet regjistruar menjëherë në kalendar dhe nuk duhet ngatërruar me afatin e zakonshëm pesëmbëdhjetëditor të ankimit ndaj vendimit të arsyetuar.

Veprimi brenda tre ditëve duhet diskutuar me avokatin sapo të merret vendimi. Pritja derisa afati i zakonshëm i ankimit të jetë pranë përfundimit mund të krijojë mosmarrëveshje procedurale të shmangshme mbi formën dhe kohën e vendimit që kundërshtohet.

Pjesëtimi dhe vërtetimi i fakteve juridike

KPC-ja përmban edhe gjykime të posaçme, përfshirë pjesëtimin, shpalljen e zhdukjes ose të vdekjes, çështjet e zotësisë dhe vërtetimin gjyqësor të disa fakteve juridike. Kërkesa për vërtetimin e faktit nuk është mënyrë e përgjithshme për të shmangur një padi pronësie të kundërshtuar. Rëndësi kanë kushtet ligjore, mundësia e provimit me dokumente dhe ekzistenca e mosmarrëveshjes mbi të drejta materiale.

Pjesëtimi kërkon identifikimin e të gjithë bashkëpronarëve, pjesëve të tyre dhe pasurive që do të ndahen. Çështjet e së drejtës së secilit, mundësisë së ndarjes dhe mënyrës së caktimit ose shitjes së pasurive duhen trajtuar në fazat përkatëse. Klienti që dëshiron kontroll ekskluziv mbi një pasuri duhet të informohet për rezultatet e mundshme, jo t'i premtohet ndarje fizike që mund të jetë teknikisht ose ligjorisht e pamundur.

Fushat që i nënshtrohen rregullimit të posaçëm

Proceset familjare mund të kërkojnë mbrojtje të detyrueshme, paraqitje personale, vlerësim të interesit të fëmijës dhe masa të posaçme të përkohshme. Falimentimi mund ta zëvendësojë ekzekutimin individual me proces kolektiv. Paditë e punës mund të kenë afate dhe rregulla të veçanta materiale. Mosmarrëveshjet administrative ndjekin kuadër juridiksional më vete. Ekzistenca e një procedure në KPC nuk e përjashton ligjin e posaçëm që rregullon marrëdhënien në themel.

Ky udhëzues përqendrohet te rruga e zakonshme civile dhe veçoritë procedurale më të rëndësishme për mosmarrëveshjet e biznesit dhe klientëve privatë. Kur çështja i nënshtrohet gjyqimit të posaçëm, plani duhet të identifikojë ligjin shtesë, çdo hap paraprak të detyrueshëm, afatin e veçantë dhe ndikimin në pajtim ose ekzekutim.

Baza kryesore ligjore: nenet 162/a, 236/a, 285/a dhe 310 të KPC-së; pjesa II, titulli III për gjykimet e posaçme; legjislacioni i zbatueshëm familjar, i punës, administrativ dhe i falimentimit.

KAPITULLI 16

Pajtimi, ndërmjetësimi dhe arbitrazhi

Pajtimi është i suksesshëm kur e zgjidh mosmarrëveshjen me kushte që palët i kuptojnë dhe mund t'i ekzekutojnë. Shuma është vetëm një element. Tagrat, afatet, garancitë, heqja dorë nga pretendimet, trajtimi tatimor, regjistrimi, shpenzimet dhe pasojat e mospërbushjes mund të përcaktojnë nëse marrëveshja e mbyll realisht çështjen.

Negocimi i një marrëveshjeje të zbatueshme

Përcaktoni saktë detyrimet: paguesin dhe marrësin, monedhën, llogarinë, datat e pagesës, dokumentet për dorëzim, pasurinë për kalim dhe veprimet e regjistrave ose personave të tretë. Kur pagesa shtyhet, shqyrtoni garancitë e përshtatshme dhe pasojat e mospagimit të kështit. Mos supozoni se klauzola për mospërbushjen e bën automatikisht të gjithë marrëveshjen drejtpërdrejt të ekzekutueshme pa formën juridike të kërkuar.

Rendi i veprimeve ka rëndësi. Paditësi mund të pranojë pushimin pas marrjes përfundimtare të pagesës ose dhënies së një garancie të ekzekutueshme, në vend që të tërhiqet menjëherë mbi bazën e premtimit. Përcaktoni fatin e masave të përkohshme, shpenzimeve dhe ekzekutimit në vazhdim. Heqja dorë duhet të identifikojë pretendimet dhe palët që mbulon, pa cenuar pa dashje të drejta të tjera dhe pa pretenduar se lidh persona që nuk janë palë.

Për shoqërinë, verifikoni tagrat e nënshkruesit dhe miratimet e nevojshme të organeve të saj. Për avokatin, sigurohuni që prokura e lejon veprimin e propozuar të disponimit. Marrëveshja e arritur në aspektin tregtar mund të dështojë proceduralisht nëse personi që pretendon ta lidhë klientin nuk ka tagra.

Pajtimi gjyqësor

Neni 158/ç i KPC-së lejon përpjekje për pajtim gjatë gjykimit. Përpara miratimit, gjykata vlerëson nëse marrëveshja përputhet me ligjin. Pajtimi i miratuar gjyqësisht ka pasojat procedurale të ndryshme nga shkëmbimi joformal i email-eve për zgjidhjen e çështjes. Kushtet duhen hartuar në mënyrë që detyrimet të jenë mjaftueshëm të qarta për ekzekutim, kur ai nevojitet.

Kur ndërmjetësimi zhvillohet gjatë procesit, nenet 297–298 rregullojnë pezullimin dhe rifillimin përkatës, përfshirë parashikimin tridhjetëditor në nenin 298. Palët duhet ta ndjekin gjendjen e procesit edhe gjatë negociatave. Ftesa për ndërmjetësim nuk duhet supozuar se pezullon automatikisht çdo afat depozitimi, parashkrimi ose ankimi.

Ndërmjetësimi sipas ligjit të posaçëm

Ndërmjetësimin e rregullon ligji nr. 10 385, datë 24 shkurt 2011, i ndryshuar. Ndërmjetësi lehtëson arritjen e marrëveshjes; ai nuk imponon një vendim detyrues në themel. Përpara fillimit, kontrolloni licencimin, konfliktet, objektin e mosmarrëveshjes dhe tagrat e palëve.

Nenet 19–20 parashikojnë konfidencialitetin dhe kufizimet për përdorimin si prova të disa komunikimeve të ndërmjetësimit, sipas kushteve ligjore. Nuk duhet supozuar se kjo mbrojtje mbulon çdo diskutim pajtimi jashtë një ndërmjetësimi që plotëson kërkesat. Dokumentet ekzistuese nuk bëhen domosdoshmërisht të papërdorshme vetëm sepse janë diskutuar edhe gjatë negociatave.

Nenet 22–24 trajtojnë aktmarrëveshjen, përmbajtjen, ekzekutueshmërinë dhe pavlefshmërinë e saj. Marrëveshja e ndërmjetësimit që plotëson ligjin mund të përbëjë titull ekzekutiv sipas nenit 23. Detyrimet duhet të jenë të qarta dhe të përcaktuara saktë dhe kushtet ligjore të jenë plotësuar. Një marrëveshje joformale e quajtur «ndërmjetësim» nuk e fiton automatikisht këtë status.

Arbitrazhi si rrugë e veçantë

Arbitrazhi mbështetet në marrëveshje të vlefshme arbitrazhi dhe në një mosmarrëveshje që mund t'i nënshtrohet atij. Kuadri kryesor bashkëkohor përcaktohet nga ligji nr. 52/2023. Riprodhimet e vjetra të dispozitave të KPC-së për arbitrazhin nuk duhen përdorur si burimi i vetëm për një arbitrazh të ri. Ligji i posaçëm përmban edhe rregulla kalimtare për proceset e filluara përpara hyrjes së tij në fuqi.

Shqyrtojeni klauzolën përpara se të ngrini padi në gjykatë. Vendi juridik i arbitrazhit, fusha e klauzolës, palët, institucioni ose rregullat ad hoc, mekanizmi i caktimit dhe gjuha ndikojnë si në procedurë, ashtu edhe në ndihmën gjyqësore. Marrëveshjet konsumatore dhe organet publike u nënshtrohen kërkesave të veçanta të ligjit të vitit 2023. Pavlefshmëria e kontratës nuk e zgjidh automatikisht çështjen më vete të vlefshmërisë së klauzolës së arbitrazhit.

Roli i gjykatës përfshin format e ndihmës, mbrojtjes dhe kontrollit që lejon ligji. Arbitrazhi nuk është thjesht version konfidencial i gjykimit të zakonshëm me ankim të pakufizuar në themel. Kundërshtimi i vendimit mbështetet në shkaqet ligjore dhe rruga e ekzekutimit varet nga fakti nëse vendimi i arbitrazhit është vendas apo i huaj.

Për vendimet e huaja të arbitrazhit zbatohen Konventa e Nju-Jorkut e vitit 1958, neni 47 i ligjit nr. 52/2023 dhe procedura përkatëse e njohjes sipas KPC-së. Ato nuk duhen trajtuar si vendime të zakonshme të gjykatave të huaja sipas Konventës së Hagës për vendimet gjyqësore, e cila e përjashton arbitrazhin dhe proceset e lidhura me të.

Përpara përfundimit të një procesi në vazhdim, kontrolloni formën juridike të marrëveshjes, rrugën e ekzekutimit, tagrat e nënshkrimit dhe pasojat për parashkrimin, shpenzimet dhe masat mbrojtëse.

Baza kryesore ligjore: nenet 97, 108, 158/ç, 201–201/a dhe 297–298 të KPC-së; nenet 19–24 të ligjit nr. 10 385/2011; nenet 4–11 dhe 44–49 të ligjit nr. 52/2023; Konventa e Nju-Jorkut.

KAPITULLI 17

Marrja formë të prerë e vendimit dhe ekzekutimi i përkohshëm

Vendimi duhet shqyrtuar si një akt juridik që prodhon pasoja konkrete. Klienti duhet të dijë çfarë është vendosur, ndaj kujt, për çfarë shume ose detyrimi, brenda cilit afat mund të kundërshtohet dhe kur mund të ekzekutohet. Një shpallje gojore në favor të tij nuk mjafton për t'iu përgjigjur të gjitha këtyre pyetjeve.

Vendimi i arsyetuar

Nenet 308–310 rregullojnë vendimin dhe përmbajtjen e tij. Gjykata mund të shpallë dispozitivin dhe të depozitojë vendimin e arsyetuar brenda njëzet ditëve, ose të shtyjë shpalljen e vendimit të arsyetuar brenda këtij afati. Vendimi duhet të përcaktojë gjykatën, palët, kërkimet, faktet e konstatuara, provat, arsyetimin ligjor, urdhërimet në dispozitiv, shpenzimet dhe të drejtën e ankimit.

Krahasoni dispozitivin me secilin kërkim të padisë. Kontrolloni emrat dhe të dhënat identifikuese, shumat, monedhën, datat nga të cilat llogariten interesat, përshkrimet e pasurive dhe natyrën e çdo veprimi të urdhëruar. Një arsyetim që duket në favor të klientit mund të mos mjaftojë nëse dispozitivi nuk përmban detyrimin që ai kërkon të ekzekutojë.

Neni 316 parashikon njoftimin e vendimeve të ankimeshme brenda afatit të përcaktuar në të, përfshirë rastet kur arsyetimi depozitohet më vonë. Siguroni vendimin e plotë dhe provën e njoftimit. Mbani veçmas datën e shpalljes dhe datën e njoftimit, sepse ato kanë funksione të ndryshme procedurale.

Ndreqja, plotësimi dhe interpretimi

Neni 312 lejon ndreqjen e gabimeve në shkrim, në llogaritje ose të pasaktësive të tjera të dukshme; ai nuk shërben për të ndryshuar vlerësimin e gjykatës për themelin e çështjes. Neni 313 lejon kërkesën për plotësimin e vendimit, brenda tridhjetë ditëve nga shpallja, kur gjykata nuk

është shprehur për një kërkim për të cilin janë paraqitur prova. Neni 314 lidhet me sqarimin ose interpretimin e një vendimi të paqartë përpara se ai të jetë ekzekutuar.

Zgjidhni mjetin juridik që i përgjigjet problemit. Një përfundim i gabuar juridik, si rregull, kundërshtohet me ankim, jo me kërkesë që i njëjti gjyqtar ta 'ndreqë' vendimin. Mungesa e një urdhërimi në dispozitiv mund të kërkojë plotësim. Një shifër e shkruar gabim mund të ndreqet si gabim material. Mos supozoni se kërkitimi i njëjës prej këtyre masave pezullon afatin për një mjet tjetër juridik; vlerësoni dhe ruani veçmas të drejtën e ankimit.

Forma e prerë dhe fuqia detyruese

Neni 451 përcakton kur vendimi merr formë të prerë, ndër të tjera kur nuk lejohet ankim, kur ankimi nuk bëhet në afat, tërhiqet ose nuk pranohet, si dhe në rastet e përcaktuara të gjykimit në shkallë të dytë. Neni 451/a rregullon fuqinë detyruese ndaj palëve përkatëse dhe pasardhësve të tyre dhe ndalon rigjykimin e të njëjtit konflikt, ndërmjet të njëjtave palë, me të njëjtin objekt dhe shkak, përveç rasteve të lejuara me ligj.

Marrja formë të prerë nuk është e njëjtë me shterimin e çdo mjeti të jashtëzakonshëm juridik. Vendimi i apelit mund të jetë i formës së prerë dhe i ekzekutueshëm edhe ndërsa rekursi në Gjykatën e Lartë është ende në shqyrtim. Prandaj, klienti duhet të vlerësojë rrezikun e ekzekutimit dhe nevojën për kërkesë pezullimi veçmas nga vendimi për të paraqitur rekurs.

Shtrirja e fuqisë detyruese duhet lexuar me kujdes. Një vendim kundër shoqërisë nuk ngarkon automatikisht me përgjegjësi ortakët ose aksionarët e saj. Një konstatim për një periudhë pagese nuk zgjidh domosdoshmërisht çdo detyrim të ardhshëm. Rëndësi kanë palët konkrete, kërkitimi, shkaku dhe ajo që është vendosur në dispozitiv.

Ekzekutimi i përkohshëm

Neni 317 lejon ekzekutimin e përkohshëm për kategori të caktuara, përfshirë detyrimin ushqimor, shpërblimin nga marrëdhëniet e punës dhe rivendosjen në posedim të banesës bashkëshortore. Ai parashikon gjithashtu rastet kur vonesa do të shkaktonte dëm të rëndë e të pariparueshëm ose do ta bënte ekzekutimin të pamundur apo tepër të vështirë. Në këtë rast të fundit, gjykata mund të kërkojë garanci.

Kërkesa duhet të shpjegojë pse pritja deri në marrjen formë të prerë do ta bënte joefektive mbrojtjen e kërkuar dhe si e mbulon garancia rrezikun për palën tjetër. Ekzekutimi i përkohshëm nuk duhet paraqitur si e drejtë automatike e çdo paditësi që fiton çështjen. Neni 318 lejon ankim të veçantë kundër lejimit ose refuzimit të tij.

Nëse vendimi i ekzekutuar përkohësisht priset, neni 319 rregullon pezullimin dhe kthimin e asaj që është marrë. Pala që merr para ose pasuri nëpërmjet ekzekutimit të përkohshëm duhet të kuptojë se mund të detyrohet t'i kthejë nëse rezultati përfundimtar ndryshon. Fakti që përmbaruesi i ka transferuar fondet nuk do të thotë se ato mund të trajtohen si përfitim i pakthyeshëm.

Baza kryesore ligjore: KPC, nenet 308–319, 443–445, 449 dhe 451–451/a.

KAPITULLI 18

Ankimi në Gjykatën e Apelit

Ankimi i zakonshëm mundëson kundërshtimin e vendimit të shkallës së parë brenda kufijve të KPC-së. Ai duhet të identifikojë gabimet që ndikojnë në përfundimin e çështjes dhe vendimin që kërkohet nga gjykata e apelit. Përsëritja e parashtrimeve të shkallës së parë, pa shpjeguar pse vendimi është i gabuar, rrallë përbën një ankim bindës.

Afati dhe paraqitja

Afati i zakonshëm i ankimit kundër një vendimi civil përfundimtar të shkallës së parë është pesëmbëdhjetë ditë sipas nenit 443. Sipas nenit 444, afati fillon të nesërmen e njoftimit të vendimit të arsyetuar. Neni 445 përmban edhe kufirin e përgjithshëm njëvjeçar nga shpallja, me përjashtimin e parashikuar për palën në mungesë që nuk ka pasur dijeni për gjykimin për shkak të njoftimit të pavlefshëm. Duhet ndjekur si afati i zakonshëm, ashtu edhe çdo kufi maksimal.

Sipas nenit 446, ankimi paraqitet nëpërmjet gjykatës që ka dhënë vendimin. Nenet 453–455 rregullojnë nënshkrimin, përmbajtjen dhe dokumentet shoqëruese. Ankimi duhet të identifikojë vendimin e kundërshtuar, shkaqet, rezultatit e kërkuar, kopjet e nevojshme dhe tagrat e përfaqësimit. Kur njoftohen të meta, neni 455 parashikon një afat pesëditor për plotësimin e tyre. Humbja e afatit fillestar nuk barazohet me një mangësi të ndreqshme në një ankim të paraqitur në kohë.

Neni 456 parashikon një afat pesëditor nga njoftimi i ankimit të palës tjetër për paraqitjen e kundërankimit. Pala që kërkon ndryshimin e vendimit duhet të këshillohet për përdorimin e këtij mjeti dhe të mos supozojë se një përgjigje e përgjithshme ndaj ankimit sjell të njëjtin rezultat. Ruani në mënyrë të pavarur çdo të drejtë ankimi të zakonshëm, pa u mbështetur te pritshmëria që pala tjetër do të ankohet.

Kufijtë e shqyrtimit dhe provat e reja

Neni 465 e kufizon shqyrtimin në apel brenda objektit të ankimit, sipas kuadrit ligjor. Neni 459 i konsideron të lëna pa ndjekur kërkimet dhe pretendimet e rrëzuara që nuk përsëriten në ankim.

Prandaj, hartuesi duhet të shqyrtojë çdo disponim të pafavorshëm dhe të vendosë me vetëdije cilat pika do të kundërshtojë.

Si rregull, në apel nuk mund të paraqiten kërtime të reja dhe nuk mund të ndryshohen thjesht elementet e padisë. Neni 465 lejon fakte dhe prova të reja në rrethana të caktuara, përfshirë pamundësinë pa faj për t'i paraqitur më herët, refuzimin në kundërshtim me ligjin nga gjykata e shkallës së parë për të marrë prova përkatëse, ose mungesën e mëparshme të dijenisë që pala nuk mund ta kapërcente. Shpjegoni përjashtimin e zbatueshëm dhe paraqitni prova për të.

Nuk duhet supozuar se një dokument që ka qenë i disponueshëm gjatë gjithë gjykimit në shkallë të parë, por është mbajtur për arsye taktike, do të pranohet më vonë. Po kështu, një kërkesë e paraqitur rregullisht dhe e refuzuar gabimisht nga gjykata duhet të dokumentohet në dosje, në mënyrë që ankimi të trajtojë si gabimin, ashtu edhe rëndësinë e tij.

Procedura dhe pjesëmarrja

Neni 460 rregullon caktimin e shqyrtimit, njoftimin dhe parashtrimet me shkrim. Njoftimi për seancën dhe trupin gjykues bëhet, si rregull, të paktën pesëmbëdhjetë ditë përpara seancës nëpërmjet mënyrave të parashikuara, me rregulla të posaçme për njoftimin elektronik individual dhe rastet përjashtimore. Sipas nenit 460(5/1), palët mund të paraqesin parashtrime me shkrim lidhur me ankimin dhe kundërankimin deri pesë ditë përpara shqyrtimit.

Mungesa e një pale të njoftuar rregullisht nuk e pengon domosdoshmërisht shqyrtimin e ankimit. Neni 461 përmban rregullat dhe përjashtimet përkatëse. Avokati duhet të ndjekë kalendarin e publikuar nga gjykata dhe kanalet e kontaktit të përdorura në çështje; pritja e një telefonate joformale nuk është mënyrë e besueshme për të kontrolluar njoftimet.

Gjykata e apelit mund të lërë në fuqi ose të ndryshojë vendimin, ose të disponojë ndryshe sipas Kodit. Neni 467 rregullon kthimin për rigjykim për shkelje të caktuara të rënda procedurale, përfshirë përbërjen e parregullt të gjykatës, gjykimin pa njoftim të rregullt, mangësitë në bashkëndërgjyqësinë e detyrueshme dhe mosshqyrtimin e kërtimeve përkatëse. Kthimi për rigjykim nuk është pasojë automatike e çdo gabimi.

A e pezullon ankimi ekzekutimin

Sipas nenit 449, ankimi i zakonshëm, si rregull, pezullon ekzekutimin e vendimit të ankimuar deri në shqyrtimin e tij, përveç kur ligji parashikon ndryshe. Për këtë arsye, ekzekutimi i përkohshëm dhe masat e posaçme kërkojnë analizë më vete. Sipas nenit 471, ankimi kundër një vendimi të ndërmjetëm, si rregull, nuk pezullon gjykimin e çështjes ose ekzekutimin e atij vendimi, përveç kur Kodi ose gjykata e apelit përcakton ndryshe.

Neni 467 lejon rekurs të veçantë kundër vendimit të përcaktuar për kthimin e çështjes për rigjykim. Afati i përgjithshëm pesëditor për ankimet dhe rekursat e veçanta sipas nenit 443 është dukshëm më i shkurtër se afati tridhjetëditor për rekursin e zakonshëm në Gjykatën e Lartë. Lloji i vendimit duhet përcaktuar menjëherë.

Baza kryesore ligjore: KPC, nenet 443–471/a, veçanërisht 444–446, 449, 453–460, 465 dhe 467.

KAPITULLI 19

Rekursi në Gjykatën e Lartë dhe rishikimi

Gjykata e Lartë nuk është një shkallë e tretë për rishqyrtim të pakufizuar të fakteve. Rekursi duhet të përmbushë shkaqet dhe kërkesat procedurale të përcaktuara me ligj. Klienti duhet të kuptojë dallimin midis kundërshtimit të fortë ndaj rezultatit dhe një çështjeje juridike që Gjykata e Lartë mund ta shqyrtojë ligjërisht.

Shkaqet dhe pranueshmëria

Neni 472 lejon rekursin për shkaqe të caktuara të rënda juridike dhe procedurale: zbatimin e gabuar të ligjit material ose procedural me rëndësi themelore për njësimin, sigurinë ose zhvillimin e praktikës gjyqësore; mospërputhjen me praktikën përkatëse të Gjykatës së Lartë; dhe shkelje të rënda procedurale që cenojnë vlefshmërinë sipas kuadrit ligjor. Dispozita përjashton rekursin kundër vendimeve të apelit për padi me vlerë deri në 150,000 ALL.

Pragu i veçantë për paditë me vlerë të vogël, i lidhur me pagën minimale, nuk e zëvendëson pragun prej 150,000 ALL për rekursin. Gjithashtu, rëndësia ekonomike e çështjes për klientin konkret, e vetme, nuk përbën shkak të pranueshëm sipas nenit 472.

Rekursi duhet të formulojë çështjen juridike, të identifikojë arsyetimin e kundërshtuar, të shpjegojë pasojën konkrete dhe të tregojë shkakun e zbatueshëm të pranueshmërisë. Kur pretendohet praktikë e ndryshme gjyqësore, identifikoni saktë vendimet përkatëse dhe shpjegoni mospërputhjen. Citimi i vendimeve pa lidhje ose i përmbledhjeve që nuk trajtojnë të njëjtën çështje juridike e dobëson rekursin.

Paraqitja dhe përgjigja

Nenet 443–444 dhe 476 parashikojnë afatin tridhjetëditor që llogaritet nga njoftimi i vendimit të arsyetuar. Rekursi paraqitet nëpërmjet gjykatës që ka dhënë vendimin. Duhet të përfshihen nënshkrimi i avokatit, prokura e posaçme, kopja e vërtetuar e vendimit, dokumentet e njoftimit

kur janë të nevojshme dhe kopjet e kërkuara. Neni 476 parashikon një afat pesëditor për plotësimin e të metave që mbulon, si dhe pasojat e mosplotësimit të tyre.

Neni 477 rregullon kundërrekursin, përfshirë njoftimin e tij brenda njëzet ditëve nga njoftimi i rekursit. Ky afat ndryshon nga afati pesëditor i kundërankimit në apel. Pala tjetër duhet të trajtojë pranueshmërinë dhe themelin juridik, pa supozuar se rekursi i kundërshtarit do të refuzohet patjetër edhe pa përgjigjen e saj.

Neni 478 kufizon paraqitjen e dokumenteve të reja në këtë fazë, me përjashtime që lidhen me vendimin e kundërshtuar dhe pranueshmërinë e rekursit ose kundërrekursit. Gjykata e Lartë nuk është vendi për të paraqitur një dosje kontabël që ka qenë e disponueshme më parë, me qëllim rigjykimin e fakteve. Baza e kontrollit juridik është, zakonisht, dosja e formuar rregullisht në shkallët më të ulëta.

Ekzekutimi gjatë shqyrtimit të rekursit

Rekursi nuk e pezullon automatikisht ekzekutimin. Sipas nenit 479, Gjykata e Lartë mund ta pezullojë atë me kërkesë kur ekzekutimi i menjëhershëm do të sillte pasoja të rënda e të pariparueshme dhe/ose kërkuesi jep garanci materiale që siguron ekzekutimin. Kërkesa mund të përfshihet në rekurs ose të paraqitet veçmas dhe duhet të shpjegojë rrezikun konkret.

Sipas nenit 479, pala tjetër ka, si rregull, tri ditë nga e nesërmja e marrjes dijeni për kërkesën për të paraqitur argumente me shkrim. Në rrethanat e parashikuara lejohet shqyrtimi urgjent pa njoftim paraprak. Vendimi mund të ndryshohet ose revokohet më vonë mbi bazën e një kërkesë të rregullt. Prandaj, kërkesa për pezullim duhet ndjekur veçmas nga ecuria e rekursit.

Përfundimet e mundshme

Neni 485 përcakton kompetencat e Gjykatës së Lartë, përfshirë mospranimin e rekursit, lënien në fuqi, prishjen, kthimin për rigjykim dhe, kur ligji mund të zbatohet pa rivlerësim të fakteve ose provave, zgjidhjen përfundimtare të çështjes. Vendimet që njësojnë ose ndryshojnë praktikën formulojnë rregullin juridik përkatës dhe publikohen sipas kërkesave të Kodit.

Vendimi për kthim në rigjykim duhet përkthyer në një plan të ri procedural. Përcaktoni çfarë duhet të rishqyrtojë gjykata më e ulët, cilat prova mbeten të vlefshme dhe cilat çështje procedurale janë zgjidhur nga udhëzimet e gjykatës më të lartë. Mos i paraqitni sërish parashtrimet fillestare sikur vendimi i gjykatës më të lartë të mos ekzistonte.

Rishikimi i vendimit të formës së prerë

Nenet 494–498/a parashikojnë procedurën e jashtëzakonshme të rishikimit. Shkaqet përfshijnë rrethana ose prova shkresore të zbuluara rishtazi që plotësojnë kushtet ligjore, dëshmi ose mendime ekspertësh të rreme, veprime penale që kanë ndikuar në vendim, dokumente të falsifikuara, prishjen e një vendimi mbi të cilin është mbështetur vendimi në shqyrtim, vendime të caktuara të formës së prerë që bien në kundërshtim me njëri-tjetrin dhe konstatimin përkatës nga Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut.

Rishikimi nuk zëvendëson ankimin që pala ka zgjedhur të mos e ushtrojë. Sipas nenit 496, kërkesa duhet bërë, si rregull, brenda tridhjetë ditëve nga marrja e provuar e dijenisë për shkakun, duke respektuar pikënisjen e posaçme të lidhur me vendimin e formës së prerë në rastet e nenit 495. Neni 497 përcakton gjykatën kompetente duke iu referuar gjykatës më të lartë që ka shqyrtuar themelin, kërkon nënshkrimin e avokatit dhe rregullon plotësimin e të metave.

Kërkuesi duhet të ruajë provat e zbulimit: kur është marrë dokumenti i ri, pse nuk mund të njëhej më parë dhe si ndikon në përfundimin e çështjes. Një zhvillim i zakonshëm i pafavorshëm ose një argument i ri juridik nuk përbën automatikisht shkak rishikimi.

Baza kryesore ligjore: KPC, nenet 96/a, 443–445, 472–485 dhe 494–498/a.

KAPITULLI 20

Mjetet kundër vonesave dhe të drejtat themelore

Planifikimi i procesit duhet të dallojë afatet ligjore, ecurinë reale të çështjes dhe mjetet kundër kohëzgjatjes së tepërt. Ngarkesa e gjykatës nuk i shuan të drejtat procedurale, por as nuk do të thotë se çdo periudhë pasiviteti përbën automatikisht shkelje që sjell dëmshpërblim. Dosja duhet të tregojë çfarë ka ndodhur, pse ka ndodhur dhe çfarë ka bërë pala për ta çuar çështjen përpara.

Kërkesat për ecurinë e çështjes

Mbani një kronologji të paraqitjes së padisë, njoftimeve, seancave, shtyrjeve, caktimit të ekspertëve, raporteve të përfunduara dhe vendimeve të pritshme. Kur një pengesë praktike mund të hiqet, veproni drejtpërdrejt: korrigjoni adresën, paraqitni përkthimin e kërkuar, paguani parapagimin e urdhëruar ose kërkonte vendim për një kërkesë ende të pazgjidhur. Vonesa e shkaktuar nga vetë pala ndikon si në çështje, ashtu edhe në vlerësimin e çdo ankimi të mëvonshëm për zvarritje.

Në apel, neni 460 lejon kërkesë të arsyetuar për shqyrtim të përshpejtuar për shkaqe veçanërisht të rënda sipas ligjit. Kërkesa duhet të shpjegojë dëmin konkret që shkakton vonesa dhe të shoqërohet me material mbështetës. Ajo nuk duhet ngatërruar me procedurën e veçantë ligjore për konstatimin e cenimit të afatit të arsyeshëm.

Kuadri i KPC-së për afatin e arsyeshëm

Nenet 399/1–399/12 parashikojnë mjetet për kohëzgjatjen e tepërt, përshpejtimin dhe dëmshpërblimin. Neni 399/2 përcakton afate referuese, përfshirë dy vjet për secilën shkallë të gjykitimit civil: shkallën e parë, apelin dhe Gjykatën e Lartë; për ekzekutimin, me përjashtimet e përcaktuara, një vit nga kërkesa për ekzekutim. Këto janë standarde ligjore për zbatimin e mjetit juridik, jo afate të garantuara për përfundimin e çdo çështjeje.

Kërkesa mund të jetë e përligjur edhe përpara mbarimit të këtyre afateve, kur rrethanat e justifikojnë. Vlerësohen kompleksiteti, objekti, sjellja e gjykatës ose organit të ekzekutimit, sjellja

e palëve dhe rrethanat e tjera përkatëse. Periudhat e pezullimit të ligjshëm dhe periudhat e tjera që përjashtohen duhen trajtuar sipas Kodit.

Neni 399/6 e përcakton kompetencën për kërkesën e përshpejtimit sipas fazës: si rregull, gjykata e apelit për vonesat në shkallë të parë, kolegji përkatës i Gjykatës së Lartë për vonesat në apel, një kolegji tjetër i Gjykatës së Lartë për vonesat në atë gjykatë dhe gjykata kompetente e shkallës së parë për vonesat në ekzekutim. Duhet respektuar mënyra e paraqitjes dhe dokumentacioni i kërkuar nga neni 399/5.

Kërkesa nuk pezullon gjykimin ose ekzekutimin bazë. Neni 399/7 përcakton një afat dyzetepesëditor për shqyrtimin në dhomë këshillimi të kërkesës për përshpejtim dhe rregullon marrjen e informacionit nga organi të cilit i atribuohet vonesa. Kuadri ligjor trajton gjithashtu veprimet e ndërmarra nga ai organ gjatë shqyrtimit të kërkesës. Kërkuesi duhet të vazhdojë të ndjekë të dyja procedurat.

Dëmshpërblimi është çështje më vete

Nenet 399/4 dhe 399/6 duhen lexuar së bashku kur kalohet nga konstatimi i vonesës te dëmshpërblimi. Fillimisht duhet shteruar rruga ligjore e përshpejtimit dhe duhen vlerësuar kushtet që lidhen me konstatimin dhe zbatimin e tij. Pranimi i kërkesës për përshpejtim nuk sjell automatikisht pagesën e dëmshpërblimit.

Neni 399/6(3) parashikon një afat gjashtëmuor nga konstatimi përfundimtar i shkeljes për padinë e dëmshpërblimit. Neni 399/10 përcakton një interval ligjor prej 50,000–100,000 ALL për çdo vit, ose në përpjesëtim me muajt, përtej afatit të arsyeshëm, duke marrë parasysh rrethanat e përcaktuara dhe kufirin ligjor të lidhur me padinë ose ekzekutimin bazë. Kjo nuk është tarifë automatike për çdo vit që çështja ka qenë në proces.

Mjetet kushtetuese dhe ankimi në Strasburg

Ankimi kushtetues individual lidhet me pretendimin për cenim të të drejtave kushtetuese dhe u nënshtrohet kushteve të pranueshmërisë, përfshirë shterimin e mjeteve efektive dhe afatin ligjor katërmuor të nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000. Pikënisja e afatit dhe shterimi i mjeteve duhen vlerësuar për ankimin konkret; nuk duhet supozuar se janë të njëjta me rregullat e ankimit të zakonshëm civil.

Kërkesa në Gjykatën Evropiane të të Drejtave të Njeriut lidhet me përgjegjësinë e shtetit sipas Konventës Evropiane. Ajo nuk është një shkallë tjetër ankimi për saktësinë e përfundimeve në të drejtën private. Afati i zakonshëm i nenit 35 është katër muaj nga vendimi përfundimtar vendas përkatës, pas shterimit të mjeteve efektive të brendshme. Zbatohen edhe kërkesa të rrepta për formularin dhe pranueshmërinë. Ndjekja e një mjeti shtesë joefektiv ose të papërshtatshëm nuk e zgjat domosdoshmërisht afatin për Strasburgun.

Ruani të gjithë dokumentacionin procedural dhe ngrini në kohën e duhur, përpara organeve vendase, pretendimet për cenimin e të drejtave përkatëse. As ankimi kushtetues dhe as kërkesa në Strasburg nuk duhen konsideruar si pezullim automatik i ekzekutimit. Çdo masë e përkohshme ose mekanizëm pezullimi i disponueshëm kërkon bazën dhe kërkesën e vet ligjore.

Baza kryesore ligjore: KPC, nenet 399/1–399/12 dhe 460; ligji nr. 8577/2000, neni 71/a; Konventa Evropiane e të Drejtave të Njeriut, nenet 6, 13 dhe 35; udhëzimet e Gjykatës Kushtetuese dhe udhëzimet e GJEDNJ-së për pranueshmërinë.

KAPITULLI 21

Ekzekutimi i vendimit në Shqipëri

Ekzekutimi duhet planifikuar përpara dhënies së vendimit dhe nisur pa vonesë kur plotësohen kushtet ligjore. Kreditorit i nevojiten një titull ekzekutiv, akti i kërkuar për ekzekutim, të dhëna të sakta për debitorin e pasurinë e tij dhe një marrëdhënie e organizuar pune me përmbaruesin. Vendimi i formës së prerë nuk bën që gjykata ta mbledhë automatikisht detyrimin.

Titujt dhe aktet e ekzekutimit

Neni 510 rendit titujt ekzekutivë. Ata përfshijnë vendime civile të formës së prerë që përmbajnë një detyrim dhe plotësojnë kushtet ligjore, vendime të caktuara të ndërmjetme dhe me ekzekutim të përkohshëm, pjesët përkatëse të vendimeve penale, vendime gjyqësore dhe arbitrazhi të huaja të njohura, vendime arbitrazhi vendase, akte noteriale që përmbajnë detyrime në të holla, akte të caktuara kredie bankare e jobankare dhe akte të tjera të përcaktuara me ligj.

Një faturë e zakonshme ose kërkesë pagese e panënshkruar nuk është automatikisht titull ekzekutiv. Kur kreditori zotëron tashmë një titull që plotëson kushtet, një padi e re e zakonshme për vërtetimin e të njëjtit detyrim mund të jetë e panevojshme ose e papërshtatshme. Duhet vlerësuar forma dhe përmbajtja e aktit, përfshirë dallimin midis një akti noterial me detyrim në të holla dhe një dokumenti ku është vërtetuar vetëm nënshkrimi.

Neni 511 rregullon urdhrin e ekzekutimit. Për vendimet gjyqësore të përcaktuara, urdhërimi për ekzekutim përfshihet në dispozitiv; për vendimin e huaj të njohur, gjykata e përfshin në vendimin e njohjes. Vendime të caktuara, përfshirë masat e sigurimit të padisë, gjobat, urdhrat për marrjen e detyrueshme të provave, pjesën për shpenzimet dhe vendimet civile me ekzekutim të përkohshëm, ekzekutohen drejtpërdrejt sipas dispozitës, pa urdhër ekzekutimi të veçantë.

Teksti i KPC-së i vënë në dispozicion përfshin kufizimin kushtetues që rrjedh nga vendimi nr. 30, datë 2 nëntor 2022, lidhur me zbatimin ndaj kredive bankare konsumatore të referimit të nenit 511 te pagesat e vonuara tregtare. Rregullat për pagesat e vonuara tregtare nuk duhen zbatuar mekanikisht ndaj kredisë konsumatore. Në një rast të tillë, kuadri aktual i kredisë konsumatore dhe vendimi kushtetues kërkojnë shqyrtim të posaçëm.

Vënia në lëvizje e përmbaruesit

Neni 515 lejon ekzekutimin nëpërmjet shërbimit përmbarimor gjyqësor shtetëror ose privat, me kërkesë të kreditorit. Dokumentacioni përfshin, si rregull, titullin ekzekutiv në formën e kërkuar, origjinalin e urdhrit të ekzekutimit kur nevojitet, tarifën përkatëse dhe aktin e përfaqësimit. Kodi lejon pesë ditë për plotësimin e mangësive të përcaktuara dhe cakton afate për fillimin e ekzekutimit, përfshirë pesëmbëdhjetë ditë për kërkesën e zakonshme dhe pesë ditë për masat e sigurimit të padisë e gjobat gjyqësore.

Këto afate lidhen me kryerjen e veprimeve procedurale, jo me garancinë e mbledhjes së plotë të detyrimit. Përcaktoni si do të kërkojë përmbaruesi pasuritë, si do të komunikojë me institucionet, si do të raportojë rezultatet dhe si do të marrë udhëzime. Neni 524 kërkon dokumentimin e veprimeve përmbarimore. Kreditori duhet të marrë kopje dhe jo të mbështetet vetëm në pohimin gojor se 'janë kontaktuar bankat'.

Neni 516/a rregullon bashkërendimin kur disa kreditorë kërkojnë ekzekutimin e detyrimeve në të holla ndaj të njëjtit debitor. Një kërkesë e re nuk krijon domosdoshmërisht një rrugë të pavarur dhe të pakufizuar arkëtimi. Duhet kontrolluar procedurat ekzistuese të ekzekutimit, falimentimi dhe garancitë konkurruese.

Përmbushja vullnetare dhe ekzekutimi i detyrueshëm

Sipas nenit 517, njoftimi i zakonshëm për përmbushje vullnetare jep dhjetë ditë, ndërsa për pagat ose detyrimin ushqimor pesë ditë. Neni 519 lejon fillimin më të hershëm të ekzekutimit të detyrueshëm kur pritja rrezikon ta bëjë ekzekutimin të pamundur. Debitorit mund t'i kërkohet të deklarojë gjendjen pasurore sipas kuadrit ligjor.

Kur debitori kërkon shtyrje ose pagesë me këste, neni 517 përcakton kushte dhe një përjashtim për detyrimet nga kredia bankare. Kreditori duhet t'i vlerësojë propozimet e pagesës mbi prova reale financiare dhe garancitë e disponueshme. Marrëveshjet joformale për këste duhet të përcaktojnë nëse ekzekutimi pezullohet dhe çfarë ndodh në rast mospërmbushjeje.

Fondet bankare, kreditë ndaj të tretëve dhe sendet e luajtshme

Sekuestroja mund të vendoset mbi kreditë dhe pasurinë e debitorit deri në masën e nevojshme për përmbushjen e detyrimit. Gjendjet bankare dhe të drejtat e arkëtimit ndaj klientëve mund të jenë më praktike se shitja e tokës, por duhen vlerësuar pronari juridik, statusi i llogarisë,

pretendimet konkurruese dhe fondet e mbrojtura. Një kredi ndaj të tretit nuk është domosdoshmërisht e pakundërshtuar vetëm sepse debitori e ka regjistruar në kontabilitet.

Nenet 583–585 rregullojnë përgjigjen e personit të tretë për detyrimet ose sendet e sekuestruara. Kur i treti kundërshton që detyrimi ose sendi i përket debitorit, mund të nevojitet padi tjetër për të vërtetuar pozitën e kreditorit. Sekuestroja e përmbauesit nuk mund të zgjidhë vetvetiu çdo marrëdhënie të kundërshtuar midis debitorit dhe një biznesi tjetër.

Sendet e luajtshme kërkojnë identifikim, inventarizim, vlerësim, ruajtje dhe shitje sipas ligjit. Të ardhurat neto të pritshme duhet të justifikojnë shpenzimet. Sendet që përdor debitori mund t'i përkasin qiradhënësit, furnitorit që ka ruajtur pronësinë ose një shoqërie tjetër të grupit. Pretendimet e pronësisë nga të tretët mund të ndikojnë ndjeshëm në rezultat.

Pasuritë e paluajtshme dhe shpërndarja e shumave

Nenet 560–564 kërkojnë regjistrimin e sekuestros dhe verifikimin e pronësisë së debitorit. Përshkrimi i pasurisë duhet të jetë i saktë. Vlerësimi, njoftimi, ankandi, pagesa dhe kalimi i pronësisë u nënshtrohen dispozitave vijuese. Regjistrimi i sekuestros nuk garanton që, pas hipotekeve të mëparshme, kredive me preferim dhe shpenzimeve të shitjes, pasuria ka vlerë të mjaftueshme për të shlyer kreditorin.

Shqyrtoni pa vonesë vlerësimin dhe dokumentet e ankandit, sepse afatet e kundërshtimit mund të jenë shumë të shkurtra. Kreditori që mendon ta marrë pasurinë në llogari të kredisë së tij duhet të këshillohet për çmimin, çdo shumë që duhet paguar përtej detyrimit, të drejtat e të tretëve, taksat dhe pasojat e regjistrimit. Pjesëmarrja në ankand nuk duhet parë si zëvendësim pa kosto i arkëtimit të parave.

Nenet 534–539 rregullojnë pjesëmarrjen e kreditorëve të tjerë dhe shpërndarjen. Fillimisht trajtohen kreditë me preferim, ndërsa shumat e mbetura mund të shpërndahen përpjesëtimisht. Sipas nenit 538, projekti i shpërndarjes ka afatin e vet pesëditor të kundërshtimit. Ndiqeni këtë fazë edhe kur sekuestroja fillestare është vendosur me kërkesën e një kreditori tjetër.

Pasuritë e mbrojtura dhe debitorët publikë

Neni 529 përjashton nga sekuestroja pasuri dhe përfitime të caktuara. Neni 533 mbron minimumin jetik të përcaktuar me ligj kur sekuestrohet paga. Këto mbrojtje duhen shqyrtuar

përpara propozimit të një strategjie arkëtimi ndaj individit. Ekzekutimi nuk jep të drejtën për t'i hequr debitorit çdo mjet jetese.

Neni 589 përmban një regjim të posaçëm për ekzekutimin e detyrimeve në të holla ndaj institucioneve buxhetore dhe përjashton ekzekutimin e detyrueshëm mbi pasuritë e tyre të luajtshme e të paluajtshme sipas asaj dispozite. Debitorët e lidhur me shtetin dhe subjektet publike të huaja ngrenë gjithashtu çështje imuniteti e autorizimi të posaçëm. Ndaj tyre nuk duhet zbatuar një plan i zakonshëm ekzekutimi tregtar pa analizë shtesë.

Ndiqui rezultatin neto

Neni 525 dallon tarifat fikse përmbareme që parapagohen nga kreditori nga shpenzimet e tjera dhe çdo tarifë suksesi e rënë dakord sipas ligjit të zbatueshëm. Siguroni marrëveshje financiare me shkrim dhe kuptoni cilat shuma mund t'i ngarkohen debitorit e cilat mbeten detyrim kontraktor i juaji. Arkëtimi i principalit nuk zgjidh automatikisht çdo mosmarrëveshje për tarifat.

Rakordoni çdo arkëtim me principalin, interesat, shpenzimet dhe gjendjen e mbetur. Kur detyrimi shlyhet ose procedura përfundon, merrni aktet përkatëse të mbylljes dhe heqjes së sekuestrove. Kur nuk gjenden pasuri, neni 615 parashikon pezullimin në rrethana të caktuara. Mbani nën kontroll parashkrimin dhe mundësinë e rifillimit; një dosje përmbareme joaktive nuk është garanci e vazhdueshme për arkëtim.

Baza kryesore ligjore: KPC, nenet 510–539, 560–589 dhe 615–617; vendimi i Gjykatës Kushtetuese nr. 30, datë 2 nëntor 2022; legjislacioni i zbatueshëm për përmbaremin dhe falimentimin.

KAPITULLI 22

Kundërshtimi i ekzekutimit dhe mbrojtja e të tretëve

Mosmarrëveshjet në ekzekutim kërkojnë përcaktim të menjëhershëm të mjetit të duhur. Kundërshtimi i detyrimit bazë, ankimi ndaj një veprimi procedural të përmbaruesit dhe padia e pronësisë e një personi të tretë janë mjete të ndryshme me kushte të ndryshme. Përdorimi i mekanizmit të gabuar mund të lërë të rrjedhë afatin e shkurtër për mjetin e saktë.

Kundërshtimi i titullit ose detyrimit

Neni 609 i lejon debitorit të kërkojë që titulli ekzekutiv të shpallet i pavlefshëm, që detyrimi të deklarohet se nuk ekziston, ekziston në një masë më të vogël ose është shuar më pas. Afati ligjor është tridhjetë ditë nga marrja dijeni për fillimin e ekzekutimit të detyrueshëm. Ngjarja që fillon afatin duhet verifikuar në dosjen konkrete dhe jo të nxirret nga një letër kërkesë pa lidhje me të.

Kur titulli është vendim gjyqësor ose arbitrazhi, neni 609 e kufizon debitorin të faktet e ndodhura pas vendimit. Ai, si rregull, nuk rihap themelin fillestar. Pagesa, pajtimi ose një shkak tjetër i mëvonshëm shuarjeje duhet provuar; një prapësim që mund të ishte ngritur në gjykimin fillestar zakonisht nuk mund të riparaqitet si kundërshtim i ri i themelit gjatë ekzekutimit.

Gjykata mund ta pezullojë ekzekutimin brenda kushteve ligjore, por vetëm paraqitja e padisë nuk e sjell pezullimin. Për aktet e kredisë të bankave dhe institucioneve financiare jobankare, neni 609 përmban rregulla të posaçme kufizuese lidhur me garancinë, kohëzgjatjen dhe shkaqet e pezullimit. Këto rregulla kërkojnë këshillim të posaçëm dhe nuk duhen përgjithësuar nga rasti i një detyrimi të zakonshëm gjyqësor.

Ankimi ndaj veprimeve ose refuzimit të përmbaruesit

Neni 610 rregullon kundërshtimin e veprimeve në shkelje të procedurës së ekzekutimit të KPC-së dhe të refuzimit për të kryer një veprim të detyrueshëm. Afati pesëditor është i shkurtër. Pikënisja varet nga prania, thirrja, njoftimi ose marrja dijeni sipas paragrafit përkatës; dispozita përmban formulim të posaçëm për ankimet e debitorit ndaj përmbaruesve privatë. Zgjidhja më e sigurt

praktike është të kërkohet këshillim menjëherë pas çdo veprimi të kundërshtuar, pa pritur një dokument të mëvonshëm.

Ankimi duhet të identifikojë veprimin ose refuzimin, datën, rregullin procedural të shkelur, provat dhe kërkimin konkret. Kundërshtimi i vlerësimit, njoftimi me të meta, sekuestroja e parregullt dhe refuzimi i paligjshëm për të vepruar kërkojnë material faktik të ndryshëm. Ankesa për sjelljen profesionale pranë një organi mbikëqyrës nuk zëvendëson mjetin gjyqësor dhe nuk pezullon afatin e tij.

Neni 610 përcakton se ankimi nuk pezullon ekzekutimin, përveç kur gjykata vendos ndryshe. Ai përmban edhe një regjim të kufizuar pezullimi kur titulli është një akt kredie i përcaktuar. Nëse ankandi ose kalimi i pasurisë është i afërt, krahas ankimit mund të jetë thelbësore një kërkesë pezullimi e mbështetur siç duhet.

Pasuria që i përket një personi tjetër

Sipas nenit 612, personi i tretë që pretendon pronësinë e pasurisë në ekzekutim mund të padisë kreditorin dhe debitorin në gjykatën e vendit të ekzekutimit dhe të kërkojë përjashtimin e pasurisë nga sekuestroja e shitja. Gjykata mund të lejojë pezullim të përkohshëm, me ose pa garanci. Provat duhet të vërtetojnë titullin e pronësisë së të tretit, datën e fitimit dhe identifikimin e pasurisë.

Nenet 613–614 trajtojnë pasojat kur pasuria është shitur dhe pronësia e të tretit vërtetohet më pas. Situata mund të bëhet dukshëm më e ndërlikuar pas shpërndarjes së të ardhurave të shitjes. Pronari i tretë duhet, nëse është e mundur, të veprojë përpara shitjes dhe të mos supozojë se njoftimi joformal i përmbaruesit është i barasvlershëm me marrjen e mbrojtjes gjyqësore.

Pagesa dhe mbyllja

Nëse detyrimi është paguar, paraqitini avokatit dhe përmbaruesit prova të plota që identifikojnë detyrimin e shlyer dhe shumën e marrë. Neni 616 rregullon pushimin e ekzekutimit në rrethanat e përcaktuara. Pagesa ndaj personit të gabuar ose një përshkrim i paqartë i transfertës bankare mund të mos provojë përmbushjen e detyrimit të ekzekutueshëm.

Marrëveshja për ndalimin e përkohshëm të veprimeve duhet të saktësojë nëse bëhet fjalë për pezullim, pushim, tërheqje ose një veprim tjetër. Këto dallime ndikojnë te sekuestrot ekzistuese, shpenzimet dhe mundësia e ekzekutimit të ri sipas nenit 617. Debitori duhet të sigurojë provë se akti i heqjes së masës ka mbërritur realisht në bankë ose regjistër; kreditori duhet të ruajë të drejtën e rifillimit kur marrëveshja e lejon.

Baza kryesore ligjore: KPC, nenet 538–539 dhe 609–617.

KAPITULLI 23

Vendimet e huaja dhe ekzekutimi ndërkombëtar

Njohja përcakton efektin e një vendimi të huaj në Shqipëri; ekzekutimi përdor procedurat shqiptare për të siguruar përmbushjen ndaj pasurive ose personave brenda juridiksionit përkatës. Këto dy faza janë të lidhura, por të dallueshme. Nëse pasuritë në Shqipëri pritet të jenë burimi kryesor i arkëtimit, mundësia e njohjes së vendimit të huaj duhet vlerësuar përpara fillimit të gjykimit jashtë vendit.

Bruga e parashikuar nga KPC-ja

Nenet 393–398 rregullojnë njohjen dhe ekzekutimin e vendimeve gjyqësore të huaja, në varësi të traktateve të zbatueshme dhe ligjeve të posaçme. Sipas nenit 395, kërkesa paraqitet në gjykatën e apelit. Neni 397 sqaron se gjykata nuk rigjykon themelin; ajo shqyrton pengesat ligjore për njohjen.

Neni 394 trajton, ndër të tjera, juridiksionin e gjykatës së huaj, njoftimin e rregullt dhe në kohë të të paditurit në mungesë, vendime shqiptare kundërshtuese, procese përkatëse ende në gjykim në Shqipëri, formën e prerë sipas ligjit të huaj dhe pajtueshmërinë me parimet themelore të ligjit shqiptar. Procedura e njohjes nuk lejon ridiskutimin e çdo pike të kontratës, por një mangësi serioze në njoftim ose juridiksion mund ta pengojë ekzekutimin.

Neni 396 përcakton dokumentacionin, përfshirë vendimin, provën e formës së prerë dhe aktin e përfaqësimit, me përkthimet në shqip dhe vërtetimet e kërkuara. Konventat e zbatueshme mund të ndryshojnë kërkesat e autentikimit ose kërkesa të tjera. Merrni vendimin e plotë dhe vërtetimet përkatëse nga gjykata që e ka dhënë; një përmbledhje e shkarkuar ose përshtim i avokatit mund të mos përmbushë kërkesat formale.

Pas njohjes, ekzekutimi vijon sipas rregullave shqiptare të zbatueshme. Kreditorit ende i duhet një plan praktik për pasuritë. Njohja nuk shuan hipotekat, imunitetet, rregullat e falimentimit ose pretendimet e ligjshme të të tretëve.

Konventa e Hagës e vitit 2019 për vendimet gjyqësore

Konventa hyri në fuqi për Shqipërinë më 1 mars 2026. Ajo ofron një kuadër shtesë për vendime civile ose tregtare që plotësojnë kushtet, ndërmjet shteteve për të cilat Konventa prodhon efekt. Ky zhvillim duhet marrë parasysh si për vendimet e huaja që kërkohet të njihen në Shqipëri, ashtu edhe për vendimet shqiptare që synohen të ekzekutohen jashtë vendit.

Dy kontrolle paraprake janë thelbësore. Neni 29 përcakton nëse ekzistojnë marrëdhënie konventore ndërmjet shteteve përkatëse, përfshirë njoftimet. Neni 16 kërkon që Konventa të ketë prodhuar efekt ndërmjet shtetit të origjinës dhe shtetit të kërkuar në kohën kur ka filluar gjykimi fillestar. Një vendim i dhënë pas marsit 2026 nuk përfshihet vetëm për shkak të datës së tij, nëse gjykimi ka nisur përpara krijimit të marrëdhënies konventore të zbatueshme.

Konventa nuk mbulon çdo mosmarrëveshje. Përjashtimet përfshijnë çështje të caktuara familjare e trashëgimore, falimentimin, pronësinë intelektuale, shpifjen, privatësinë, disa çështje të vlefshmërisë së shoqërive, arbitrazhin dhe procedurat e lidhura me të. Masat e përkohshme mbrojtëse nuk janë 'vendime' për këtë qëllim. Një vendim përfundimtar pagese nga një kontratë tregtare mund të përfshihet, por ende duhen kontrolluar objekti konkret dhe lidhja juridiksionale.

Neni 5 përcakton lidhjet që mundësojnë njohjen, përfshirë lidhje të caktuara me vendqëndrimin, degën, pëlqimin, përmbushjen kontraktore dhe përgjegjësinë jashtëkontraktore. Çështjet konsumatore dhe të punës gëzojnë garanci të posaçme. Neni 6 parashikon rregull ekskluziv për vendimet mbi të drejtat reale në pasuri të paluajtshme. Emërtimi i kërimit si kontraktor nuk duhet përdorur për të shmangur kufizimet pronësore të Konventës.

Nenet 4 dhe 7 dallojnë efektin dhe ekzekutueshmërinë në shtetin e origjinës nga shkaqet e refuzimit, përfshirë njoftimin me të meta, mashtrimin, rendin publik dhe vendimet kundërshtuese. Neni 12 trajton dokumentet dhe përkthimin; neni 13 ia lë një pjesë të madhe të mekanizmave proceduralë shtetit të kërkuar. Neni 15 ruan rrugët kombëtare të njohjes, në varësi të nenit 6. Pra, Konventa shton një rrugë juridike; ajo nuk e bën të parëndësishme procedurën vendase.

Konventa e vitit 2005 për zgjedhjen e gjykatës

Konventa e vitit 2005 hyri në fuqi për Shqipërinë më 1 tetor 2024. Ajo lidhet me marrëveshje ekskluzive për zgjedhjen e gjykatës që plotësojnë kushtet në çështje ndërkombëtare civile ose

tregtare, si dhe me vendimet e gjykatës së zgjedhur. Struktura e saj ndryshon nga Konventa e vitit 2019, e cila nuk varet nga i njëjti lloj klauzole ekskluzive.

Sipas Konventës së vitit 2005, veçanërisht nenit 16, duhen kontrolluar përjashtimet nga fusha e zbatimit, kërkesat formale, data e marrëveshjes së juridiksionit dhe data e fillimit të gjykimit. Kontratat konsumatore dhe të punës përjashtohen, krahas përjashtimeve të tjera të rëndësishme. Jo çdo klauzolë asimetrike, joekskluzive ose me disa gjykata të mundshme përputhet me përkufizimin e Konventës.

Të dyja konventat duhen analizuar krahas çdo traktati dypalësh dhe ligjit vendas. Mos supozoni se rregulloret e BE-së për drejtësinë civile zbatohen drejtpërdrejt në Shqipëri vetëm sepse pala tjetër ose vendimi vjen nga Evropa. Po kështu, hyrja në fuqi e një konvente të Hagës për Shqipërinë nuk nënkupton ekzekutim automatik në çdo shtet të botës.

Vendimet e huaja të arbitrazhit

Vendimet e huaja të arbitrazhit kanë kuadër të veçantë sipas Konventës së Nju-Jorkut, ligjit të arbitrazhit të vitit 2023 dhe KPC-së. Duhet shqyrtuar marrëveshja e arbitrazhit, vendimi, historiku i njoftimeve, selia e arbitrazhit dhe çdo procedurë anulimi. Shkaqet e lejuara të refuzimit nuk japin të drejtë të përgjithshme për rishqyrtimin e themelit.

Rruga e njohjes duhet planifikuar me avokatë në të dy juridiksionet. Pasuri për ekzekutim mund të ekzistojnë në disa shtete, por arkëtimi paralel duhet bashkërenduar dhe llogaritur, në mënyrë që kreditori të mos përfitojë shlyerje të dyfishtë. Pezullimi ose kundërshtimi në shtetin e selisë së arbitrazhit mund të ndikojë edhe strategjinë e ekzekutimit diku tjetër.

Një dosje e përshtatshme për përdorim ndërkuftar

Ruani aktet fillestare, vërtetimet e njoftimit, përkthimet, njoftimet e seancave, vendimin e plotë të arsyetuar, vërtetimet e formës së prerë ose ekzekutueshmërisë, historikun e ankimeve dhe prokurat. Përdorni emra dhe identifikues shoqërisht të njëjtë në të gjithë dosjen. Në rast vendimi në mungesë, prova që pala ka pasur mundësi reale për t'u mbrojtur është veçanërisht e rëndësishme.

I njëjti kujdes kërkohet kur vendimi shqiptar synohet të përdoret jashtë vendit. Merrni këshillim në shtetin e destinacionit përpara se të supozoni çfarë vërtetimi, autentikimi, afati parashkrimi ose procedure regjistrimi kërkohet atje. Një vendim i ekzekutueshëm në Shqipëri nuk e autorizon vetvetiu përmbaruesin shqiptar të sekuestrojë pasuri në një shtet tjetër.

Baza kryesore ligjore: KPC, nenet 393–399 dhe 510–515; Konventa e Hagës e vitit 2019 për vendimet gjyqësore, nenet 1–16 dhe 29; Konventa e Hagës e vitit 2005 për zgjedhjen e gjykatës, veçanërisht nenet 1–9 dhe 16; ligji nr. 52/2023, neni 47; Konventa e Nju-Jorkut.

KAPITULLI 24

Zbatimi i procedurës në mosmarrëveshje të zakonshme

Zgjedhjet procedurale bëhen më të qarta kur lidhen me marrëdhënien ku ka lindur problemi. Shembujt e mëposhtëm identifikojnë pyetjet që duhen hetuar; nuk zëvendësojnë të drejtën materiale që rregullon kontratën, marrëdhënien e punës, të drejtën pronësore ose shoqërinë konkrete. Afatet e posaçme të parashkrimit dhe mjetet ligjore duhen kontrolluar veçmas.

Faturat e papaguara dhe detyrimet tregtare

Fatura është dokument i rëndësishëm kontabël, por dosja gjyqësore duhet të provojë detyrimin mbi të cilin ajo mbështetet. Mblidhni kontratën, porosinë, dokumentet e dorëzimit ose përfundimit, pranimin, korrespondencën për të metat, notat e kreditit dhe historikun e pagesave. Rakordoni shumën e kërkuar me regjistrat kontabël dhe pasqyrat bankare. Identifikoni nëse përfshihen TVSH-ja, interesat, kushtet penale kontraktore dhe shpenzimet e arkëtimit, si dhe bazën ligjore të secilit zë.

I padituri mund të kundërshtojë dorëzimin, cilësinë, çmimin, tagrat, maturimin, mënyrën e llogaritjes së pagesave ose të pretendojë kompensim. Trajtojini këto pika përpara padisë, në vend që mungesën e pagesës ta konsideroni provë se nuk ekziston mbrojtje. Njohja me shkrim e detyrimit mund të jetë e vlefshme, por duhen shqyrtuar kuptimi, tagrat e nënshkruesit dhe efekti i saj mbi parashkrimin.

Kontrolloni nëse akti ekzistues është tashmë titull ekzekutiv sipas nenit 510. Një akt noterial me detyrim në të holla që plotëson kushtet mund të çojë në rrugë tjetër nga një faturë e zakonshme. Një gjykim themeli i panevojshëm shton shpenzime; përpjekja për ekzekutim të drejtpërdrejtë mbi një dokument që nuk është titull mund ta ekspozojë kreditorin ndaj kundërshtimit. Rrugën duhet ta përcaktojë natyra juridike e aktit, jo emërtimi i tij.

Pasuritë e paluajtshme dhe pretendimet konkurruese të pronësisë

Dalloni premtimin kontraktor për kalimin e pasurisë nga pronësia, posedimi dhe saktësia e regjistrimit publik. Blerësi që kërkon kthimin e parave nga shitësi mund të ketë nevojë për të paditur dhe mjet juridik tjetër nga personi që pretendon pronësinë ndaj një të treti të regjistruar. Padia për një akt administrativ mund të ngrejë çështje tjetër juridiksioni nga konflikti ndërmjet subjekteve private që pretendojnë të drejta konkurruese.

Siguroni dokumentacionin kadastral aktual dhe historik, titujt e pronësisë, hartat, dokumentet e trashëgimisë, të dhënat për barrët dhe veprimet juridike mbi të cilat secila palë mbështet pretendimin. Kontrolloni me kujdes identitetin e parcelës: adresa ose emërtimi tregtar nuk zëvendëson identifikuesin juridik të pasurisë. Mund të nevojiten prova topografike dhe vlerësimi, por asnjëra nuk zgjidh vetvetiu një mangësi juridike në titull.

Kur shitja, hipoteka, prishja ose ndërtimi rrezikon efektivitetin e vendimit, vlerësoni masa të përkohshme të përshtatura për rrezikun. Kërkesa duhet të identifikojë saktë pasurinë dhe kufizimin e propozuar. Përfshini personat e prekur kur ligji e kërkon dhe merrni parasysh interesat e të tretëve. Një urdhër që nuk lidhet dot me parcelën ose nuk regjistrohet mbi të drejtën e saktë mund të jetë i vështirë për t'u zbatuar.

Mosmarrëveshjet e ndërtimit dhe zhvillimit të pronës

Ruani kontratën e nënshkruar, specifikimet, ndryshimet e miratuara, lejet, situacionet e punimeve, dokumentacionin e kantierit, fotografitë, udhëzimet dhe korrespondencën për vonesat ose të metat. Dalloni përfundimin kontraktor, dorëzimin fizik, pranimin dhe regjistrimin; ato mund të mos ndodhin në të njëjtën datë. Mosmarrëveshja për të metat mund të varet nga ajo që ishte specifikuar, kush e ndryshoi dhe nëse kontraktorit iu dha mundësi e përshtatshme për ta kontrolluar ose korrigjuar.

Provat teknike duhen siguruar përpara se të ndryshojë gjendja e kantierit. Dokumentoni pse punimet urgjente korrigjuese ishin të nevojshme, bëni njoftimin e duhur kur është e mundur, ruani mostra ose regjistrime dhe vlerësoni sigurimin gjyqësor të provës. Eksperti duhet të dallojë të metat e konstatuara, shkaqet e mundshme, zgjidhjet korrigjuese dhe koston, duke ia lënë gjykatës përcaktimin e përgjegjësisë juridike.

Kërkimet për vonesë, humbje përdorimi ose të ardhura të munguara kërkojnë analizë të dokumentuar të shkakësisë dhe të vlerës financiare. Shmangni kërkimin e të njëjtit dëm me disa emërtime. Kur projekti përfshin pronar toke, zhvillues, kontraktor dhe shoqëri shitëse të veçanta, identifikoni çfarë detyrimi ka marrë secili subjekt. Marka e përbashkët nuk provon se të gjithë pjesëmarrësit e projektit kanë të njëjtin detyrim ndaj blerësit.

Mosmarrëveshjet ndërmjet ortakëve dhe me administrimin

Mblidhni statutin, regjistrin e ortakëve ose aksionarëve, vendimet, njoftimet e mbledhjeve, procesverbalet e votimit, pasqyrat financiare dhe vendimet përkatëse të administrimit. Dalloni kërkimin që i përket shoqërisë nga e drejta personale e ortakut ose aksionarit. Përcaktoni kush mund t'u japë në mënyrë të vlefshme udhëzime avokatëve të shoqërisë kur vetë tagrat e administrimit janë në konflikt.

Mbrojtja e kërkuar mund të përfshijë shpalljen e pavlefshme të një vendimi, realizimin e së drejtës së informimit, dëmshpërblimin ose mjete të tjera sipas ligjit për shoqëritë. Secila ka kërkesat e veta për legjitimitimin, afatet dhe provat. Pretendimi i përgjithshëm se administrimi ka vepruar padrejtësisht nuk zëvendëson identifikimin e vendimit, detyrimit ligjor dhe mjetit të përshtatshëm.

Mbrojtja urgjente duhet drejtuar ndaj një rreziku të identifikuar dhe jo thjesht të synojë ndalimin e veprimtarisë së shoqërisë. Krahës palëve, merrni parasysh punonjësit, kreditorët dhe ortakët ose aksionarët e papërfshirë në shkelje. Ruajtja e dokumentacionit kontabël dhe një proces i kontrolluar për akses në informacion mund të jenë po aq të rëndësishme sa pengimi i kalimit të pasurisë.

Mosmarrëveshjet e punës dhe çështjet private

Çështjet e punës kërkojnë kontratën, përshkrimin e detyrës, listëpagesat, evidencën e pranisë, njoftimet, arsyet e zgjidhjes së marrëdhënies dhe komunikimet përkatëse. Legjislacioni i punës mund të vendosë afate materiale dhe mjete mbrojtjeje të posaçme. Mos supozoni se afati i përgjithshëm dhjetëvjeçar i Kodit Civil zbatohet për kundërshtimin në punë ose se klauzola kontraktore e arbitrazhit është e efektshme ndaj punëmarrësit.

Çështjet e trashëgimisë, gjendjes familjare dhe zotësisë kërkojnë analizën e tyre materiale dhe procedurale. Identifikoni të gjithë personat e interesuar, aktet autentike të gjendjes civile dhe rregullat përkatëse trashëgimore ose familjare. Marrëveshja private nuk mund të disponojë të drejtat e një personi tjetër, të anashkalojë garancitë për fëmijën ose të korrigjojë mungesën e zotësisë juridike përkatëse. Kur çështja del jashtë fokusit tregtar të këtij udhëzuesi, përdorni procedurën e posaçme, në vend që të përshtatni një padi të zakonshme për detyrim.

Baza kryesore ligjore: KPC, nenet 31–34, 45–46, 154–162/a, 202–212, 224/a–230, 292–296 dhe 510; për konfliktin konkret duhen shqyrtuar Kodi Civil dhe legjislacioni përkatës për shoqëritë, punën, familjen, kadastrën ose ligje të tjera të posaçme.

KAPITULLI 25

Shembuj praktikë dhe pika vendimmarrjeje

Këta skenarë janë hipotetikë. Ata ilustrojnë ndërveprimin e zgjedhjeve procedurale dhe nuk parashikojnë vendimin e gjykatës, kohëzgjatjen e çështjes ose shumën që mund të arkëtohet.

Furnitori përballë rrezikut të shitjes së pasurisë

Një furnitor shqiptar ka një kërkim kontraktor të papaguar. Klienti kundërshton një pjesë të dorëzimit dhe duket se po përgatitet të shesë pasurinë e tij kryesore. Furnitori kërkon bllokimin e menjëhershëm të gjithçkaje që zotëron klienti.

Puna fillestare duhet të ndajë tri pyetje: a mund të provohet detyrimi, a krijon kalimi i pasurisë rrezik konkret për ekzekutimin dhe cila masë mbrojtëse është përpjesëtimore. Dosja duhet të përfshijë kushtet e nënshkruara, provat e dorëzimit, kundërshtimet, rakordimin dhe prova të besueshme për pasurinë e kalimin e propozuar. Frika e përgjithshme se debitori mund të mos paguajë është më e dobët se një rrezik i dokumentuar i lidhur me pasuri të identifikueshme.

Avokati duhet të kontrollojë nëse ekziston tashmë titull ekzekutiv i vlefshëm, cila gjykatë mund ta shqyrtojë konfliktin, nëse afrohet parashkrimi dhe çfarë garancie mund të kërkojë gjykata për masën e përkohshme. Nëse sigurimi kërkohet përpara padisë, padia e themelit duhet të jetë gati për afatin që cakton gjykata, i cili sipas nenit 204 nuk mund të tejkalojë pesëmbëdhjetë ditë.

Vendimi tregtar është nëse arkëtimi i mundshëm justifikon shpenzimet, garancinë dhe përgjegjësinë e mundshme që shoqërojnë masën. Pajtimi mund të jetë i arsyeshëm nëse siguron garanci të verifikuar dhe detyrim pagese të ekzekutueshëm. Heqja e masës vetëm në këmbim të një premtimi të pasiguruar mund ta zhbëjë përfitimin e arritur.

Shoqëria e huaj që merr njoftim për gjykim në Shqipëri

Një shoqëri e huaj merr një padi që lidhet me përmbushjen e detyrimit në Shqipëri. Punonjësit besojnë se klauzola e ligjit të huaj në kontratë u lejon ta shpërfillin gjykatën shqiptare. Gjithashtu, drejtuesve u përcjellin vetëm faqen e parë të dokumenteve.

Përgjigjja e menjëhershme është ruajtja e të gjithë dokumentacionit të njoftuar dhe shënimi i mënyrës, datës, marrësit dhe çdo përkthimi. Klauzola e ligjit të zbatueshëm dhe ajo e juridiksionit duhen shqyrtuar veçmas. Pjesëmarrja pa kundërshtim në kohë të juridiksionit mund të sjellë pasoja. Çdo kundërshtim i njoftimit duhet përgatitur krahas strategjisë së mbrojtjes, jo të trajtohet si leje për të humbur afatet e gjykatës.

Shoqëria duhet të caktojë përfaqësues të autorizuar, të mbledhë provat kontraktore dhe të identifikojë dëshmitarët, çështjet për ekspertim dhe çdo kundërpadi në kohë për mbrojtjen. Dokumentet e shoqërisë dhe prokurat mund të kërkojnë përkthim ose autentikim. Nëse vlerësohet se duhet zgjatje ose rivendosje në afat, baza ligjore dhe faktet mbështetëse duhen shqyrtuar menjëherë; një bisedë joformale me personelin e gjykatës nuk është vendim për zgjatjen e afatit.

Drejtuesit duhet të vendosin gjithashtu nëse pajtimi i hershëm është i mundur nga pikëpamja tregtare dhe nëse pasuritë në Shqipëri krijojnë ekspozim ndaj ekzekutimit. Këto vendime mund të merren ndërsa juridiksioni kundërshtohet, por komunikimet dhe hapat proceduralë duhen bashkërenduar që të mos e dobësojnë pa dashje kundërshtimin.

Paditësi që fiton dhe përballet me ankim

Paditësi fiton në shkallë të parë dhe supozon se shuma e njohur është menjëherë e disponueshme. I padituri paraqet ankim të zakonshëm. Më pas, paditësi mëson se gjatë fazës së ankimit i padituri ka shitur një pasuri.

Vendimi duhet shqyrtuar për formën e prerë, ekzekutueshmërinë e përkohshme dhe çdo masë mbrojtëse që vijon. Ankimi i zakonshëm, si rregull, pezullon ekzekutimin, me përjashtimet ligjore. Prandaj, fitimi në themel nuk e heq nevojën për të ndjekur pasuritë. Paditësi duhet të vlerësojë nëse mund të kërkojë sigurim gjatë apelit dhe të sigurohet se masat ekzistuese nuk kanë mbaruar ose nuk janë hequr.

Kur çështja arrin në fazën e rekursit në Gjykatën e Lartë, analiza e pezullimit ndryshon. Rekursi nuk sjell vetvetiu pezullim automatik. Pala që kërkon pezullim duhet të mbështetet te neni 479 dhe kushtet e tij, ndërsa pala tjetër duhet të jetë gati të përgjigjet brenda afatit të shkurtër ligjor. Trajtimi i çdo forme ankimi sikur ka të njëjtin efekt mbi ekzekutimin është gabim me kosto.

Vendimi që synohet të përdoret në dy shtete

Një investitor merr jashtë vendit një vendim kundër një shoqërie që ka pasuri në Shqipëri. Investitori i referohet Konventës së Hagës të vitit 2019 dhe kërkon arkëtim të menjëhershëm. Megjithatë, gjykimi ka nisur përpara se Konventa të prodhonte efekt ndërmjet dy shteteve përkatëse.

Neni 16 duhet kontrolluar përpara zgjedhjes së rrugës konventore. Nëse kushti kohor nuk plotësohet, mund të jetë ende i disponueshëm një traktat tjetër ose kuadri vendas i njohjes sipas KPC-së. Përgjigjja nuk është domosdoshmërisht se vendimi nuk ekzekutohet; mund të jetë se baza konventore e propozuar është e gabuar.

Investitori duhet të marrë vendimin e plotë, provat e njoftimit, vërtetimet e formës së prerë ose ekzekutueshmërisë dhe historikun e ankimeve. Avokati shqiptar duhet të identifikojë rrugën e njohjes dhe pasuritë për arkëtim, ndërsa avokati në shtetin e origjinës konfirmon efektin e vendimit atje. Çdo arkëtim jashtë vendit duhet rakorduar me arkëtimin në Shqipëri. Monedha, interesat, shpenzimet dhe shlyerjet duhen regjistruar në mënyrë të njëtrajtshme për të parandaluar ekzekutimin përtej detyrimit.

Vendimet që duhen dokumentuar me shkrim

Në fillim, dokumentoni mbrojtjen e kërkuar, mangësitë e provave, analizën e parashkrimit, gjykatën, masat urgjente, buxhetin e propozuar dhe autorizimin e klientit. Pasi të njihen mbrojtja dhe provat kryesore, përditësoni vlerësimin në vend që të përsëritni qëndrimin fillestar. Përpara ankimit, krahasoni gabimet konkrete të pretenduara me shkaqet e lejuara të ankimit, koston dhe efektin mbi ekzekutimin.

Në pajtim ose arkëtim, dokumentoni çfarë është paguar apo transferuar realisht, cilat të drejta shuhën ose lihen, nëse garancia mund të lirohet dhe cilat dosje mbeten të hapura. Çështja nuk përfundon nga pikëpamja praktike vetëm sepse është nënshkruar marrëveshja ose i janë dhënë udhëzime përmbaruesit.

Baza kryesore ligjore: dispozitat e shpjeguara në kapitujt 4, 8–11, 17–19 dhe 21–23. Këta shembuj janë ilustrues dhe nuk përbëjnë rregulla juridike shtesë.

SHTOJCA A

Regjistri i afateve kryesore

Përdoreni këtë regjister për të identifikuar afatet që kërkojnë verifikim të menjëhershëm, jo si kalendar automatik. Në çdo rast duhen kontrolluar dispozita përkatëse, njoftimi i vlefshëm, vendimi i gjykatës dhe rregullat e llogaritjes së afateve. Fjala 'ditë' më poshtë pasqyron afatet ligjore; nuk nënkupton se çdo afat përbëhet nga ditë pune. Legjislacioni i posaçëm mund ta ndryshojë rregullin e përgjithshëm. Shënoni si ditën e fundit ligjore, ashtu edhe një datë të brendshme më të hershme për paraqitjen.

Fillimi i gjykimit dhe mbrojtja urgjente

Veprimi	Afati dhe ngjarja që e fillon	Baza ligjore
Deklarata e mbrojtjes	Afat i caktuar nga gjykata, jo më vonë se 30 ditë nga njoftimi i padisë. I njëjti kuadër zbatohet për kërkimet e caktuara të ndërhyrësve dhe kundërpaditë.	KPC 158
Vendimi për sigurimin e padisë	Neni 202 parashikon veprim brenda 5 ditëve mbi kërkesën e paditësit. Ky është afat ligjor për gjykatën, jo premtim për përfundimin real.	KPC 202
Padia pas sigurimit përpara gjykimit	Paraqiteni brenda afatit të caktuar nga gjykata, i cili nuk mund të tejkalojë 15 ditë. Lexoni menjëherë vendimin dhe verifikoni llogaritjen.	KPC 204
Synimi për të ankimuar vendimin për padi me vlerë të vogël	Njoftoni gjykatën brenda 3 ditëve nga njoftimi i vendimit, që ajo të përgatisë dhe njoftojë vendimin e arsyetuar. Ky veprim është i ndryshëm nga vetë ankimi.	KPC 310
Plotësimi i vendimit të paplotë	Kërkoni plotësimin brenda 30 ditëve nga shpallja, kur përmbushen kushtet përkatëse.	KPC 313

Ankimet dhe rishikimi i jashtëzakonshëm

Veprimi	Afati dhe ngjarja që e fillon	Baza ligjore
Ankimi i zakonshëm	15 ditë, duke filluar të nesërmen e njoftimit të vendimit të arsyetuar.	KPC 443–444

Veprimi	Afati dhe ngjarja që e fillon	Baza ligjore
Rekursi në Gjykatën e Lartë	30 ditë, duke filluar të nesërmen e njoftimit të vendimit të arsyetuar.	KPC 443–444
Ankimi i veçantë ose rekursi i veçantë	Si rregull, 5 ditë, duke filluar të nesërmen e njoftimit të vendimit të arsyetuar; kontrolloni çdo rregull të posaçëm.	KPC 443–444
Kufiri maksimal i ankimit	Ankimi i zakonshëm dhe rekursi në Gjykatën e Lartë, si rregull, nuk mund të paraqiten pas një viti nga shpallja. Kodi parashikon përjashtim për palën në mungesë që nuk ka pasur dijeni për çështjen për shkak të njoftimit të pavlefshëm.	KPC 445
Kundërankimi	5 ditë nga njoftimi i ankimit të palës tjetër. Respektoni kërkesat e njoftimit.	KPC 456
Plotësimi i të metave të ankimit ose rekursit	Si rregull, 5 ditë nga njoftimi i mangësive, sipas dispozitës përkatëse të plotësimit.	KPC 455 dhe 476
Kundërrekursi	Duhet t'i njoftohet palës që ka paraqitur rekursin brenda 20 ditëve nga njoftimi i rekursit. Vetëm përgatitja e dokumentit nuk e përmbush këtë kërkesë.	KPC 477
Përgjigjja ndaj kërkesës për pezullim në Gjykatën e Lartë	3 ditë nga e nesërmyja e marrjes dijeni për kërkesën. Afati i shkurtër ka rëndësi edhe për kërkesat eaktuara për ndryshim të masës.	KPC 479
Rishikimi i vendimit të formës së prerë	30 ditë nga marrja e provuar e dijenisë për shkakun; në rastet e nenit 495, pikënisje është marrja formë të prerë e vendimit përkatës.	KPC 495–496
Plotësimi i kërkesës për rishikim	10 ditë sipas procedurës së plotësimit.	KPC 497

Ekzekutimi dhe mjetet kundër vonesave

Veprimi	Afati dhe ngjarja që e fillon	Baza ligjore
Përmbushja vullnetare	Zakonisht 10 ditë sipas njoftimit të përmbaruesit; 5 ditë për paga ose detyrim ushqimor. Duhet kontrolluar përjashtimet për ekzekutim urgjent.	KPC 517 dhe 519
Kundërshtimi i projektit të shpërndarjes	5 ditë nga paraqitja e projektit të shpërndarjes nga përmbaruesi.	KPC 538

Veprimi	Afati dhe ngjarja që e fillon	Baza ligjore
Kundërshtimi i titullit ose detyrimit gjatë ekzekutimit	30 ditë nga marrja dijeni për fillimin e ekzekutimit të detyrueshëm. Shkaqet e lejuara varen nga titulli.	KPC 609
Kundërshtimi i veprimit ose refuzimit të përmbaruesit	Si rregull, 5 ditë. Pikënisja varet nga prania, thirrja, njoftimi ose dijenia; paragrafi i posaçëm për kundërshtimin e debitorit ndaj përmbaruesit privat e lidh afatin me veprimin. Kërkoni menjëherë këshillim.	KPC 610
Dëmshpërblimi për kohëzgjatje të tepërt	Paraqitni padinë për dëmshpërblim brenda 6 muajve nga vendimi përfundimtar që konstaton shkeljen, sipas kushteve ligjore.	KPC 399/4–399/6

Për ankimet kushtetuese individuale, shqyrtoni afatin katërmujor të nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, momentin e konstatimit të cenimit dhe kërkesat për shterimin e mjeteve. Për kërkesën në Gjykatën Evropiane të të Drejtave të Njeriut, shqyrtoni rregullin e veçantë katërmujor pas mjetit të fundit efektiv vendas dhe kërkesat për një aplikim të plotë. Këto rrugë nuk zëvendësojnë ankimin e zakonshëm dhe afatet e tyre duhen vlerësuar individualisht.

Baza kryesore ligjore: nenet e KPC-së të identifikuara në secilin rresht; ligji nr. 8577/2000, neni 71/a; Konventa Evropiane e të Drejtave të Njeriut, neni 35, dhe kërkesat e Gjykatës për aplikimin.

SHTOJCA B

Lista kontrolli për klientin dhe dokumentimi i punës

Këto lista shërbejnë për bashkëpunimin me avokatin. Nuk janë formularë për t'u paraqitur në gjykatë. Caktoni përgjegjësi për çdo pikë dhe shënoni shprehimisht informacionin që mungon, në vend që të lini hapësira bosh që mund të merren si konfirmim.

Përpara fillimit të gjykimit

- Konfirmoni identitetin juridik të klientit, tagrat për të dhënë udhëzime dhe çdo konflikt interesi.
- Identifikoni të paditurin e saktë dhe të gjithë personat të drejtat e të cilëve do të prekeshin nga vendimi i kërkuar.
- Përgatitni kronologji me data dhe një përshkrim të saktë të rezultatit të kërkuar.
- Kontrolloni juridiksionin, kompetencën tokësore, ligjin e zbatueshëm, arbitrazhin dhe çdo procedurë paraprake të detyrueshme.
- Analizoni veçmas parashkrimin dhe afatet prekluzive, përfshirë fillimin e tyre dhe çdo ndërprerje të pretenduar.
- Ruani origjinalet, regjistrimet elektronike dhe provat që rrezikojnë të humbasin; dokumentoni ruajtjen dhe aksesin e ligjshëm.
- Identifikoni pasuritë, të drejtat e garancisë, rrezikun e falimentimit dhe nevojën për masa të përkohshme.
- Përgatitni llogaritje të detajuar të kërimit, indeksin e dokumenteve dhe planin për dëshmitarët ose ekspertët.
- Bini dakord për buxhetin sipas fazave, tagrat për pajtim dhe mënyrën e raportimit të brendshëm.

Menjëherë pas marrjes së padisë

- Ruani zarfin, provën e dorëzimit, metadatat e postës elektronike, dokumentet shoqëruese dhe përkthimet.

- Shënoni marrësin, datën dhe mënyrën e njoftimit, si dhe afatin e mbrojtjes të caktuar nga gjykata.
- Shqyrtoni juridiksionin, kompetencën, arbitrazhin, parashkrimin dhe prapësimet e tjera paraprake.
- Mblidhni provat dhe identifikoni dëshmitarët, dokumentet e të tretëve, çështjet për ekspertim dhe çdo kundërpadi për mbrojtjen fillestare.
- Siguroni pa vonesë aktin e përfaqësimit, përkthimet dhe autentikimin.
- Vlerësoni pajtimin dhe ekspozimin pasuror, duke ruajtur të gjitha të drejtat procedurale.
- Konfirmoni se mbrojtja dhe dokumentet mbështetëse janë paraqitur realisht dhe se çdo njoftim i detyrueshëm është kryer.

Përpara kërkesës për masë të përkohshme

- Identifikoni pasurinë, veprimin ose provën në rrezik dhe rrezikun konkret që kërkon ndërhyrje urgjente.
- Lidheni masën e kërkuar me të drejtën materiale dhe shpjegoni përpjesëtueshmërinë e saj.
- Mblidhni dokumentet mbështetëse dhe identifikoni të tretët e prekur.
- Vlerësoni garancinë e mundshme, kostot e zbatimit dhe përgjegjësinë nëse masa rezulton e pajustificuar.
- Përgatitni padinë e themelit kur masa kërkohet përpara fillimit të gjykimit.
- Merrni vendimin, organizoni ekzekutimin ose regjistrimin dhe shënori afatet për rishqyrtim e paraqitje.

Përpara seancës ose ekspertimit

- Kontrolloni çështjet që do të trajtojnë gjykata dhe provat e lejuara për atë fazë.
- Konfirmoni pjesëmarrjen, organizimin e dëshmitarëve, nevojën për përkthyes dhe tagrat e përfaqësuesit.
- Përgatitni argumentim të përmbledhur të mbështetur në prova, me referime të sakta të dosja e paraqitur.
- Shqyrtoni detyrën, supozimet, materialin dhe konfliktet e ekspertit; përgatitni pyetje që lidhen me mosmarrëveshjen teknike konkrete.
- Sillni origjinalet e nevojshme dhe një indeks të qartë, pa ndryshuar ose zëvendësuar në heshtje versionet e paraqitura.

- Pas seancës, kontrolloni procesverbalin, urdhërimet dhe të gjitha afatet e reja.

Pas vendimit dhe gjatë ekzekutimit

- Merrni vendimin e plotë të arsyetuar dhe prova të besueshme të njoftimit.
- Identifikoni rrugën e ankimit, afatin, formën e prerë dhe efektin mbi ekzekutimin.
- Kontrolloni çdo pjesë të dispozitivit, përfshirë interesat, shpenzimet dhe disponimin për secilën palë.
- Përgatitni titullin dhe dokumentet e ekzekutimit, të dhënat e sakta të debitorit dhe informacionin pasuror të marrë ligjërisht.
- Ndiqni veprimet e përmbaruesit, njoftimet, vlerësimin, shitjen dhe shpërndarjen; kundërshtoni mangësitë me mjetin e duhur dhe brenda afatit.
- Rakordoni arkëtimet me principalin, interesat dhe shpenzimet dhe dokumentoni shlyerjet e pjesshme.
- Lironi garancinë ose mbyllni dosjen vetëm kur përmbushen kushtet ligjore dhe të pagesës.

Regjistri i planifikimit të provave

Çështja	Materiali që duhet marrë	Pyetja së cilës materiali duhet t'i përgjigjet
Lidhja e marrëdhënies dhe tagrat	Kushtet e nënshkruara, ekstraktet e shoqërisë, prokurat, aktet e miratimit	Kush u detyrua, nëpërmjet kujt dhe me çfarë kushtesh?
Përmbushja	Fletëdorëzimet, vërtetimet, udhëzimet, korrespondenca me data	Çfarë u furnizua ose përfundua dhe a u pranua apo u kundërshtua?
Shkelja dhe shkakësia	Njoftimet, dokumentet teknike, fotografitë, analiza e ekspertit	Çfarë nuk funksionoi, kur, pse dhe si e shkaktoi dëmin e pretenduar?
Shuma	Regjistrat kontabël, dokumentet bankare, llogaritjet, ofertat dhe faturat	A është çdo zë i kërkuar i mbështetur dhe pa llogaritje të dyfishtë?
Procedura	Provat e njoftimit, vërtetimet e paraqitjes, urdhrat dhe procesverbalet e seancave	A ishte çdo veprim procedural i vlefshëm dhe i kryer në afat?

Çështja	Materiali që duhet marrë	Pyetja së cilës materiali duhet t'i përgjigjet
Arkëtimi	Të dhënat pasurore, barrët, informacioni për falimentimin dhe pagesat	Çfarë mund të arkëtohet ligjërisht, nga kush dhe me çfarë radhe preferimi?

Buxheti në mbështetje të vendimmarrjes

Ndani honoraret profesionale, tarifat zyrtare, ekspertët, përkthimet, njoftimet, udhëtimet, garancinë dhe shpenzimet e ekzekutimit. Për çdo fazë shënoni parashikimin, supozimet, miratimet dhe shpenzimin real. Shumat që mund të kërkohen nga pala tjetër shënojnë si të kushtëzuara, jo si rimbursim të garantuar.

Krahasoni propozimet e pajtimit mbi të njëjtën bazë: shumën, datën e pagesës, garancinë, rrugën e ekzekutimit, heqjen dorë nga të drejtat, trajtimin tatimor dhe shpenzimet e mbetura. Një ofertë nominalisht më e lartë mund të vlejë më pak nëse pagesa shtyhet dhe nuk sigurohet. Përdorni intervale sipas skenarëve, jo probabilitete të sajura që paraqiten si fakte objektive.

SHTOJCA C

Terminologjia procedurale shqiptare

Shpjegimet më poshtë paraqesin funksionin e termave në këtë udhëzues. Termi ligjor shqiptar ka përparësi; përkthimi i tij në një gjuhë tjetër nuk përputhet domosdoshmërisht plotësisht me një term të përdorur në një sistem tjetër juridik.

Termi shqiptar	Kuptimi në këtë udhëzues
Padi dhe kërkesëpadi	Kërkimi për mbrojtje gjyqësore dhe akti fillestar me shkrim ku ai parashtrohet.
Paditës dhe i paditur	Pala që ngre padinë dhe pala ndaj së cilës ngrihet ajo.
Deklarata e mbrojtjes	Akti i mbrojtjes, përfshirë prapësimet dhe provat që KPC-ja kërkon të paraqiten në fazën e hershme.
Kundërpadi	Padia me të cilën i padituri kërkon mbrojtje gjyqësore kundër paditësit.
Juridiksion dhe kompetencë	Juridiksioni gjyqësor dhe caktimi i çështjes te gjykata kompetente.
Legjitimim	E drejta ose pozita juridike për të ngritur padinë konkrete ose për t'u paditur me të.
Sigurimi i padisë	Masë e përkohshme sigurimi ose mbrojtjeje që synon të ruajë efektivitetin e padisë.
Sigurimi i provës	Ruajtja ose marrja paraprake e provës që është në rrezik.
Prokurë	Akti që jep tagrat e përfaqësimit.
Njoftim	Vënia në dijeni ose dorëzimi procedural i akteve.
Seancë përgatitore	Seanca për përgatitjen e shqyrtimit të çështjes.
Ankim dhe kundërankim	Kundërshtimi i vendimit në apel dhe ankimi i palës tjetër në përgjigje të tij.
Rekurs dhe kundërrekurs	Mjeti i kundërshtimit në Gjykatën e Lartë dhe kundërshtimi përkatës nga pala tjetër.
Ankim i veçantë	Ankimi i lejuar veçmas për vendime të caktuara.

Termi shqiptar	Kuptimi në këtë udhëzues
Formë e prerë	Gjendja përfundimtare e vendimit në kuptimin procedural të përcaktuar me ligj.
Ekzekutim i përkohshëm	Ekzekutimi përpara marrjes së zakonshme formë të prerë, kur lejohet.
Titull ekzekutiv	Akti që ligji e njeh si bazë për ekzekutim të detyrueshëm.
Urdhër ekzekutimi	Urdhri i kërkuar për ekzekutim në rrethanat e përcaktuara me ligj.
Përmbarues gjyqësor	Subjekti i ngarkuar me funksionet e ekzekutimit përmbarimor.
Sekuestro	Marrja ose bllokimi juridik i pasurisë, me efekt që varet nga konteksti procedural.
Parashkrim dhe prekluzion	Institute të afateve me pasoja juridike dhe rregulla llogaritjeje të ndryshme.
Rishikim	Rihapja e jashtëzakonshme e gjykimit për shkaqet e përcaktuara me ligj.
Pushim i gjykimit	Përfundimi i procedurës pa vijimin e saj, me pasoja që varen nga shkaku i pushimit.
Rrëzim i padisë	Mospranimi i kërimit; rrëzimi në themel duhet dalluar nga përfundimet e tjera procedurale.

SHTOJCA D

Burimet dhe metoda e kërkimit

Ky botim është përgatitur duke iu referuar legjislacionit dhe materialeve institucionale të konsultuara më 19 tetor 2026. Teksti kryesor fillestar ishte Kodi i Procedurës Civile i Shqipërisë, i vënë në dispozicion për këtë projekt. Ai u krahasua me përmbledhje institucionale të aksesueshme publikisht. Referimet në nene ndjekin numërtimin e legjislacionit shqiptar; shpjegimet janë parafrazime dhe nuk zëvendësojnë tekstin zyrtar. Edicioni burimor në anglisht nuk përbën përkthim zyrtar të legjislacionit.

Kodi i vënë në dispozicion rendit ndryshimet deri te ligji nr. 44/2021 dhe vendimi i Gjykatës Kushtetuese nr. 30, datë 2 nëntor 2022. Legjislacioni i veçantë është i rëndësishëm: vetëm një kod procedural i konsoliduar nuk përcakton rregullat aktuale për parashkrimin, arbitrazhin, ndërmjetësimin, tarifatat, ndihmën juridike ose njohjen ndërkombëtare. Teksti i konsoliduar i Kodit Civil nga Ministria e Drejtësisë, i konsultuar për këtë botim, përfshin ligjin nr. 82/2026, datë 23 korrik 2026. Statusi dhe zbatimi kohor i traktateve u kontrolluan veçmas në materialet e Konferencës së Hagës.

Ky është udhëzues praktik i mbështetur te kodet, jo përmbledhje shteruese e jurisprudencës shqiptare. Interpretimi i një dispozite mund të varet nga vendimet e Gjykatës Kushtetuese ose Gjykatës së Lartë dhe nga faktet konkrete. Përpara këshillimit për një çështje aktuale, kontrolloni Fletoren Zyrtare, tekstin e konsoliduar në fuqi, vendimet detyruese ose njësuese përkatëse, njoftimet gjyqësore, tarifatat aktuale dhe çdo dispozitë kalimtare të zbatueshme. Referimet në nene i lehtësojnë këto kontrolle; nuk i zëvendësojnë.

Legjislacioni kryesor vendas

- Kodi i Procedurës Civile, ligji nr. 8116, datë 29 mars 1996, i ndryshuar. Teksti i vënë në dispozicion është referenca kryesore. Kopje institucionale e konsoliduar dhe teksti i konsoliduar i Ministrisë së Drejtësisë.
- Kodi Civil, ligji nr. 7850, datë 29 korrik 1994, i ndryshuar. Teksti i konsoliduar i Ministrisë së Drejtësisë.

- E drejta ndërkombëtare private, ligji nr. 10 428, datë 2 qershor 2011. Teksti i Ministrisë së Drejtësisë.
- Ligji për ndërmjetësimin nr. 10 385, datë 24 shkurt 2011, i ndryshuar. Teksti i konsoliduar deri në vitin 2018 nga Ministria e Drejtësisë.
- Ligji për arbitrazhin nr. 52/2023. Indeksi zyrtar i legjislacionit të Ministrisë dhe kopje e tekstit ligjor në shqip. Burimi i dytë është kopje e publikuar nga palë e tretë, jo Fletorja Zyrtare.
- Ligji për tarifën gjyqësore nr. 98/2017. Publikimi i gjyqësorit. Tarifa e zbatueshme dhe çdo përjashtim duhen kontrolluar në kohën e paraqitjes.
- Ligji për gjykatat administrative nr. 49/2012, ligji për ndihmën juridike nr. 111/2017 dhe legjislacioni që rregullon profesionin e avokatit dhe përmbaruesit. Përmbledhja e legjislacionit nga Ministria e Drejtësisë. Këto ligje krijojnë kuadre të veçanta përtej procedurës së zakonshme të KPC-së.

Instrumentet ndërkombëtare dhe udhëzimet institucionale

- Konventa e Hagës e vitit 2019 për vendimet gjyqësore. Teksti i Konventës dhe tabela e statusit. Kontrolloni zbatimin ndërmjet shteteve përkatëse, deklaratat dhe datën e fillimit të gjykimit.
- Konventa e Hagës e vitit 2005 për zgjedhjen e gjykatës. Teksti i Konventës dhe tabela e statusit.
- Konventat e Hagës për njoftimin, provat dhe apostilën. Instrumentet e HCCH-së dhe informacioni praktik. Për çdo veprim të propozuar, kontrolloni shtetet përkatëse, deklaratat dhe autoritetet e caktuara.
- Konventa e Nju-Jorkut e vitit 1958 për njohjen dhe ekzekutimin e vendimeve të huaja të arbitrazhit. Burimi i UNCITRAL-it për Konventën. Kontrolloni rezervat e zbatueshme dhe procedurën ligjore të njohjes.
- Gjykata Kushtetuese e Shqipërisë. Udhëzime për ankimet individuale. Kërkesat detyruese gjenden në Kushtetutë dhe në ligjin nr. 8577/2000, të ndryshuar.
- Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut. Paraqitja e kërkesës në Gjykatë dhe udhëzuesi praktik për pranueshmërinë.
- Këshilli i Lartë Gjyqësor. Raporti vjetor 2023 i paraqitur në Kuvend, i përdorur për zbatimin e hartës së re gjyqësore, jo si parashikim i kohëzgjatjes aktuale të çështjeve.

Qasja redaktoriale

Rregullat ligjore dallohen nga rekomandimet praktike. Shembujt janë të sajuar për ilustrim. Afatet ligjore të gjykatës nuk paraqiten si premtime për shpejtësinë reale, intervalet e tarifave nuk paraqiten si oferta aktuale dhe pjesëmarrja në traktate nuk paraqitet si ekzekutueshmëri automatike universale. Botimi shmang qëllimisht pretendimin se fitimi i gjykimit garanton arkëtimin.

Për një mosmarrëveshje konkrete, hapi i radhës është shqyrtimi i dokumentuar i fakteve, mbrojtjes së kërkuar, afateve të zbatueshme dhe pasurive ose të drejtave që duhen mbrojtur. Ky shqyrtim duhet t'i paraprijë çdo veprimi procedural që mund të cenojë pozitën e klientit.

ZGJIDHJA E MOSMARRËVESHJEVE / TIRANË

Qartësi përpara veprimit.

Strategji e menduar për mosmarrëveshjen.
Rrugë praktike drejt rezultatit.

Kristi Vako

Ortak Drejtues | Avokat

Bulevardi "Dëshmorët e Kombit", Twin Towers
Kulla 1, Kati i 8-të, 1001 Tiranë, Shqipëri

+355 69 809 0995

info@tridenslaw.com

tridenslaw.com

Disiplina e transformimit.